

Revisorns roll vid granskningsprocessen av goodwill

Charlotte Eliasson & Marie Johansson

Kandidatuppsats i företagsekonomi

Vårterminen 2011

Handledare: Dan Lundmark

Engelsk titel: The auditor's role in the auditing process of goodwill

Företagsekonomiska institutionen

**Stockholms
universitet**

FÖRFATTARNAS TACK

Oavsett vad man väljer att ge sig i kast med är det viktigt att vara omgiven av rätt personer för att vägen ska vara värd mödan. Trots många långa arbetsdagar har det känts som en förmån för oss att få en inblick i forskarvärlden och vara en del av denna. På denna utmanande vandring har vi fått tillfälle att träffa många intressanta personer som bidragit med information och underlag till vår kandidatuppsats. Slutprodukten hade inte varit möjlig utan er hjälp. Därmed vill vi passa på att rikta några tacksamma ord:

Till vår handledare, Dan Lundmark som besitter utmärkt kunskap om vårt valda uppsatsämne och med insiktsfulla kommentarer hjälpt oss i vårt uppsatsskrivande. Vi har fått stort utbyte av våra samtal och det har varit givande att få ta del av din kunskap och kompetens.

Till de revisorer, värderingsspecialister och experter som har ställt sin tid och kunskap till förfogande och låtit sig intervjuas. Även om vi är ansvariga för slutprodukten av denna kandidatuppsats är den baserad och präglad av era tankar och tolkningar. Utan ert deltagande hade vi inte kunnat slutföra denna kandidatuppsats.

Till våra opponenter som under uppsatsarbetet bidragit med värdefulla kommentarer och givande diskussioner. Ni har hjälpt oss att forma denna forskningsidé och forskningsstudie till en fullständig kandidatuppsats.

Till de nära och kära som har läst och kommenterat hela eller delar av innehållet samt funnits där för oss. Det är av er vi har fått det största stödet.

Stockholm i Maj 2011

Charlotte Eliasson & Marie Johansson

SAMMANFATTNING

Bakgrund och problem: Goodwill uppkommer som följd av rörelseförvärv, när köparen betalar ett överpris för förvärvet. Idag utgör goodwillposten en av de dominerande tillgångsposterna i bolags balansräkningar. Införandet av IFRS/IAS år 2005 har bidragit till en ökad efterfrågan på kvalificerade revisorer. Revisorn blir allt mer en värdefull ekonomisk resurs vars huvudsakliga uppgift är att kvalitetssäkra information och skapa förtroende.

IFRS/IAS innehåller större inslag av subjektiva principer och bedömningar jämfört med tidigare lagstiftning. Redovisningen och värderingen blir därmed en bedömningsfråga, som läggs i revisorns händer.

Uppsatsens övergripande forskningsfråga är: *”Hur ser granskningsprocessen av goodwillposten ut för revisorerna i praktiken?”*

Syfte: Syftet med denna forskningsstudie är att studera hur revisorerna granskar goodwillposten utifrån regelverket, IFRS/IAS. Vidare att uppmärksamma revisorernas uppfattningar om granskningsarbetet av denna allt mer viktiga tillgångspost och problematisera kring de risker och möjligheter som finns vid bedömningen av goodwillposten.

Metod och metodologi: Forskningsstudien utgår ifrån ett induktivt tolkande perspektiv och en kvalitativ metod där 8 semistrukturerade intervjuer (med 2 experter, 4 revisorer och 2 värderingsspecialister) utgör undersökningsdesignen.

Analys och slutsatser: Forskningsstudien identifierar 6 faser för hur granskningsprocessen av goodwill går till i praktiken, vilket styrker teorin. Respondenterna anser att goodwillposten är en svår post att granska då den innehåller subjektiva bedömningar, där inget rätt eller fel existerar. Vidare utgör goodwill ofta en prestigefylld fråga, där företagsledningens och revisorns åsikt ställs mot varandra. Det bakomliggande syftet med IFRS/IAS vid redovisning och värdering av goodwill är bra men tillämpas inte fullt ut i praktiken, vilket bidrar till att granskningsprocessen försvåras.

Nyckelord: Revision, revisorn, IFRS/IAS, granskningsprocessen, goodwill, nedskrivning

ABSTRACT

Background and problem: Goodwill arises as a result of a business combination when the purchase price exceeds the net book value of acquired assets. Today, goodwill represents one of the dominant assets recorded on the companies' balance sheets. The introduction of IFRS/IAS in 2005 has contributed to an increase in demand for qualified auditors. The auditor is increasingly becoming a valuable economic resource who's main role is to ensure quality of information and build trust between stakeholders.

IFRS/IAS contains greater elements of subjective principles and assessments compared to the previous regulatory framework. The accounting and valuation therefore becomes a matter of judgment which lays in the auditors' hands.

The thesis research question is: *"How is the auditing process of goodwill performed by auditors in practice?"*

Purpose: The purpose of this research is to study how auditors apply the regulatory framework, IFRS/IAS, when reviewing goodwill. Furthermore the purpose is to give attention to auditors' perception of the audit work of this increasingly important asset and discuss the risks and opportunities in the assessment of goodwill.

Method and methodology: The research is based on an inductive interpretive perspective and a qualitative approach in which 8 semi-structured interviews (with 2 experts, 4 auditors and 2 evaluation specialists) form the design of the study.

Analysis and conclusions: The research indicates 6 phases in the auditing process of goodwill in practice, which corroborates the theoretical framework. The respondents in this study believe that goodwill is a difficult item to audit because it contains subjective assessments where no right or wrong exist. Furthermore goodwill is often a prestige issue, in which management's and the auditor's opinions differ. The underlying purpose of IFRS/IAS regarding the accounting and valuation of goodwill is good, but is not being fully applied in practice, which makes the auditing process more difficult.

Keywords: Auditing, auditor, IFRS/IAS, the auditing process, goodwill, impairment

FÖRKORTNINGAR

AASB	Australian Accounting Standards Board
AIFRS	Australian International Financial Reporting Standards
FASB	Financial Accounting Standards Board
IASB	International Accounting Standards Board
IAS	International Accounting Standards
IFAC	International Federation of Accountants
IFRS	International Financial Reporting Standards
ISA	International Standards on Auditing
RS	Revisionsstandard i Sverige
US GAAP	US Generally Accepted Accounting Principles

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

---

1. INTRODUKTION	7
1.1 Problembakgrund	7
1.2 Problemdiskussion	9
1.3 Problemformulering	11
1.4 Syfte	11
1.5 Potentiellt forskningsbidrag	11
1.6 Avgränsningar	12
1.7 Disposition	12
2. TEORETISK REFERENSRAM	13
2.1 Bakomliggande regelverk, IFRS/IAS	13
2.1.1 IAS 36	13
2.2 Tidigare forskning kring redovisning och värdering av goodwill	16
2.2.1 Fördelar med nuvarande reglerna	16
2.2.2 Nackdelar och problemområden med nuvarande reglerna	17
2.2.3 Diskussion kring diskonteringsräntan	19
2.2.4 Svårigheter för företag att lämna upplysningar enligt IAS 36 p. 134	19
2.2.5 Orsaker/faktorer som påverkar goodwillvärdet	20
2.3 Revisorn och granskningsprocessen	21
2.3.1 Revision, revisorns roll och revisionsbevis	21
2.3.2 Granskningsprocessen	23
2.3.3 Granskningsprocessen av goodwill	24
2.3.4 Svårigheter för revisorer vid granskning av goodwill	24
2.3.5 Revisorns relation till företagsledning och andra intressenter	25
2.4 Teorier och modeller	26
2.4.1 Nationalekonomi och sociologi	26
2.4.2 Försäkrar, förbättring och försäkring	27
2.4.3 Komfort och legitimering	29
3. METOD OCH METODOLOGI.....	31
3.1 Forskningsansats	31
3.1.1 Vetenskapsteoretiskt förhållningssätt – Positivism/Hermeneutik	31

3.1.2	Kvalitativ/Kvantitativ	32
3.1.3	Datainsamlingsmetod	33
3.2	Forskningsmetodik	33
3.2.1	Tillvägagångssätt	33
3.2.2	Val av respondenter	34
3.2.3	Kvalitativa intervjuer	35
3.3	Forskningsetiskt resonemang	35
3.4	Metodkritik	36
3.4.1	Trovärdighet och äkthet	36
3.5	Källkritik	37
4.	EMPIRI.....	39
4.1	Presentation av respondenterna	39
4.2	Experter	39
4.2.1	Hur går granskningsprocessen till	39
4.2.2	Används experthjälp, vilka involveras vid granskningen	40
4.2.3	Allmänna uppfattningar gällande granskningsarbetet	40
4.2.4	Orsaker till nedskrivning	41
4.2.5	Regelverket, IFRS/IAS kring goodwillvärdering	41
4.3	Revisorer och värderingsspecialister	42
4.3.1	Hur går granskningsprocessen till	42
4.3.2	Används experthjälp, vilka involveras vid granskningen	45
4.3.3	Allmänna uppfattningar gällande granskningsarbetet	46
4.3.4	Hur delaktiga är revisorerna vid fasställandet av nedskrivningsbehovet.....	47
4.3.5	Orsaker och mönster när företag väljer att skriva ner goodwill.....	47
4.3.6	Regelverket, IFRS/IAS kring goodwillvärdering	48
5.	ANALYS OCH SLUTSATSER	50
5.1	Analys	50
5.2	Slutsatser	52
5.3	Vidare forskning.....	55
6.	KÄLLFÖRTECKNING	56
7.1	Tryckta källor	56
7.2	Otryckta källor	58

1. INTRODUKTION

Detta kapitel innehåller en inledande bakgrund och problemdiskussion av kandidatuppsatsens forskningsämne. Vidare presenteras studiens problemformulering, syfte och potentiella forskningsbidrag. Avsnittet avslutas med en redogörelse för forskningsstudiens avgränsningar och disposition.

1.1 Problembakgrund

Goodwill utgör en immateriell tillgångspost i balansräkningen och definieras som: ”skillnaden mellan det sammanlagda värdet på företaget och det marknadsmässiga värdet på de enskilda tillgångarna med avdrag för skulder” (Nationalencyklopedin). Tidigare hade goodwill en vidare innebörd som förknippades med företagets goda anseende samt innefattade även immateriella tillgångar såsom patent, utgivningsrätter och varumärken. Numera kan goodwill anses vara ett uttryck för exempelvis företagets marknadsställning, kompetensen hos personalen, produktutveckling, en effektiv organisation och/eller samordningsvinster som förutsägs vid företagsförvärv (Ibid).

Goodwill uppkommer som följd av rörelseförvärv, när köparen betalar ett överpris för förvärvet. Detta överpris utgörs av de immateriella tillgångar som inte kan återfinnas i det förvärvade företagets balansräkning (Marton et al, 2010). Goodwill förväntas innebära framtida ekonomiska fördelar, som inte enskilt går att identifiera eller redovisa separat, vilka köparen är beredd att betala extra för. I företagens redovisning är det endast så kallad förvärvad goodwill, dvs. goodwill som uppkommer vid köp av andra företag som får redovisas (Ibid).

Redovisningen och värderingen av goodwill har varierat och ändrats mycket genom åren och har även behandlats på olika sätt i olika länder (Ding et al, 2008). Tillämpningen av goodwill har gått igenom fyra faser fram till i dag. Den första, ”Statiska fasen” kännetecknades av direkt eller snabb förbrukning, där goodwill skrevs av över en 5-årsperiod. Denna efterföljdes av den ”Statiskt försvagade fasen” som innebar att goodwill istället skrevs av mot eget kapital över en väldigt kort period. Den tredje, ”Dynamiska fasen” karakteriserades av att redovisa goodwill till anskaffningsvärde minus avskrivningar och nedskrivningar. Vidare förlängdes avskrivningsperioden, till maximalt 20 år (Ibid). Redovisningen och värderingen av goodwill har

genom åren och genom tillämpning av de olika faserna förändrats och utvecklats. Från att tidigare utgått ifrån ett intressentorienterat perspektiv, till att idag i större utsträckning utgå ifrån ett aktieägarorienterat perspektiv gällande goodwillredovisning (Ibid).

Hur goodwill och immateriella tillgångar ska värderas har debatterats kraftigt under årens lopp. Den allt mer ökande globaliseringen med krav på bättre jämförbarhet mellan företag och att därmed göra det lättare för aktieägare och intressenter, har drivit fram ett ökat behov av ett harmoniserat regelverk och påverkat utvecklingen av internationella redovisnings- och revisionsstandarder (Marton et al, 2010).

Införandet av IFRS/IAS år 2005, är ett stort steg i målet att harmonisera redovisningen och innebär att EU-länderna började tillämpa ett gemensamt redovisningsramverk. Detta medförde att svenska börsnoterade koncernföretag numera är tvungna att följa IFRS/IAS vid hanteringen och värderingen av goodwill (Marton, 2010). Den tidigare hanteringen av goodwill, med nedskrivningar och avskrivningar slopades. Istället infördes den fjärde "Försäkringsfasen" som innebär att goodwill årligen ska nedskrivningsprövas för att därmed kunna värderas och omvärderas (Ding et al, 2008). En nedskrivning som görs av goodwill får inte längre återföras (IAS 38 p. 8). Detta innebär att goodwill i redovisningen innehåller det värde som det uppgick till vid förvärvet med justering för eventuella nedskrivningar (IFRS 3 & IAS 36). Vidare bidrar detta till att goodwill förevigas och därmed har goodwillposten fått allt större uppmärksamhet och betydelse (Gauffin & Thörnsten, Balans nr 1/2010).

Förändringar inom redovisningstekniken i och med införandet av IFRS/IAS samt inom företag och i deras omvärld har inneburit förändringar inom revisionen. Detta har även påverkat revisorsrollen och revisorernas sätt att arbeta, vilket i sin tur har bidragit till att den professionella revisionsmiljön i Sverige har blivit långt mer komplex än tidigare och därmed har kraven på revisorerna ökat markant (Johansson et al, 2005).

1.2 Problemdiskussion

Hur företag och revisorer ska och bör behandla goodwill har varit mycket omdiskuterat under hela 1900-talet främst på grund av ständig förändring i lagstiftning. Dessa förändringar har påverkat såväl företag och aktieägare som intressenter och revisorer (Johansson et al, 2005).

Idag utgör goodwillposten en av de dominerande tillgångsposterna i bolags balansräkningar, därmed är informationsbehovet för användarna stort (Gauffin & Thörnsten, Balans nr 8-9/2010). Detta leder även till ständigt ökade krav på transparens i redovisningen för att användaren själv ska kunna bilda sig en åsikt om balansposten (Ibid).

Internationaliseringen och ett nytt regelverk har även bidragit till en ökad efterfrågan på kvalificerade revisorer (Johansson et al, 2005). Revisorn blir en allt mer värdefull ekonomisk resurs (för företag och användare av finansiella rapporter), vars huvudsakliga uppgift är att kvalitetssäkra information. Detta ställer högre krav på revisorernas kompetens, samarbetsförmåga, branschkunskap och uppfattningar om företagets framtida utsikter än tidigare (Öhman, 2007).

IFRS/IAS bidrar till större inslag av principer och bedömningar jämfört med tidigare lagstiftning, vilket gör revisorns roll allt viktigare (Marton, 2009). Tolkningar och subjektiva bedömningar ger en mer rättvisande bild men har även lett till större osäkerhet. Redovisningen och värderingen blir därmed allt mer en bedömningsfråga som läggs i revisorns händer (Ibid).

Goodwill och behandling av immateriella tillgångar är ett av de mest besvärliga och kontroversiella redovisningsområdena att hantera, specifikt problematiken kring nedskrivningsprövningen av goodwill (Marton, 2009). Vilket inte förbättras av att företags årsredovisningar efter införandet av IFRS/IAS ger sämre information om goodwillnedskrivningar jämfört med tidigare regler (Marton, 2009). Företags årsredovisningar saknar ofta information och upplysningar om motiv och antaganden, exempelvis gällande använd metod, hur nedskrivningstesterna genomförts, vilken skattesats och/eller diskonteringsränta som använts samt vilken spekulationsperiod företaget utgått ifrån. Det är mycket angeläget att företagen lämnar information för att det ska vara möjligt att få en uppfattning om huruvida goodwillen är övervärderad eller inte och vad detta i sin tur har för påverkan på företagets finansiella rapporter (Lorentzon & Ekberg, 2007).

Det fordras en mer konservativ inställning till goodwill. Revisorer och intressenter måste ställa ytterligare krav då det tyvärr ofta saknas djupgående resonemang och förklaringar till goodwillposten och nedskrivningarna av densamma (eller för den del varför inte nedskrivning behöver göras) (Gauffin & Thörnsten, Balans nr 8-9/2010).

Det åligger revisorerna att verkligen kontrollera att goodwillen inte tagits upp till ett för högt värde samt att företag återger den information gällande värderingen och redovisningen som är nödvändig (Lorentzon & Ekberg, 2007). Då revisorerna är utvalda av bolagsstämman är deras främsta uppgift att värna om aktieägare och övriga intressenters intressen. Det som kan ifrågasättas är då varför inte revisorerna anmärker mer gällande företagets bristfälliga information.

Hur företag kommer fram till goodwill och immateriella tillgångsposter är fortfarande en gåta då dessa främst utgörs av gissningar och spekulationer (Malmqvist, 2010). IAS 36 verkar inte fullt ut ha klarat av att anpassas och tillämpas på företag i Sverige (Gauffin & Thörnsten, Balans nr 1/2010). En orsak till detta kan vara svårigheten för revisorerna att bedöma och förstå reglerna och hur de ska tillämpas (Gauffin & Thörnsten, Balans nr 8-9/2010). Marton (2009) menar att det kommer ta ett tag innan vi fullt ut lyckas bemästra denna typ av redovisning. Men hur länge är ett tag? Det har redan gått 6 år sedan införandet av IFRS/IAS. När ska redovisningen av goodwill bemästras? Det finns därmed ett intresse från såväl analytiker som intressenter och revisorer att redovisningen, värderingen och granskningen av goodwill blir mer begriplig och objektiv (Malmqvist, 2010).

Hur granskningsprocessen av goodwillposten går till i praktiken blir därmed en intressant fråga, då antaganden, uppfattningar och subjektiva bedömningar kring redovisningen och värderingen av denna tillgångspost har fått en allt större betydelse. Även frågan hur svenska revisorer och värderingsspecialister samt experter upplever granskningen av goodwill blir därmed viktig.

1.3 Problemformulering

Övergripande forskningsfråga

Hur ser granskningsprocessen av goodwillposten ut för revisorerna i praktiken?

Underfrågor

- Hur ser revisorernas granskningsprocess ut vid nedskrivningsprövningen av goodwill?
- Hur delaktiga är revisorerna vid fastställandet av nedskrivningsbehovet?
- Vad är revisorernas uppfattningar gällande granskningsarbetet av goodwill?

1.4 Syfte

Syftet med denna forskningsstudie är att studera hur revisorerna granskar goodwillposten utifrån de internationella redovisningsreglerna (IFRS/IAS). Vidare är syftet att uppmärksamma revisorernas uppfattningar om granskningsarbetet av denna allt mer viktiga tillgångspost.

Kandidatuppsatsen ämnar lyfta fram hur granskningsprocessen går till genom att problematisera kring risker/möjligheter vid bedömningen av goodwillposten med det rådande tillvägagångssättet samt hur revisorerna hanterar komplexiteten som de nuvarande reglerna gällande goodwill har inneburit.

1.5 Potentiellt forskningsbidrag

Det potentiella forskningsbidrag som denna forskningsstudie kan resultera i är att skapa förståelse för revisionsprocessen och hur revisorerna granskar goodwillposten i praktiken.

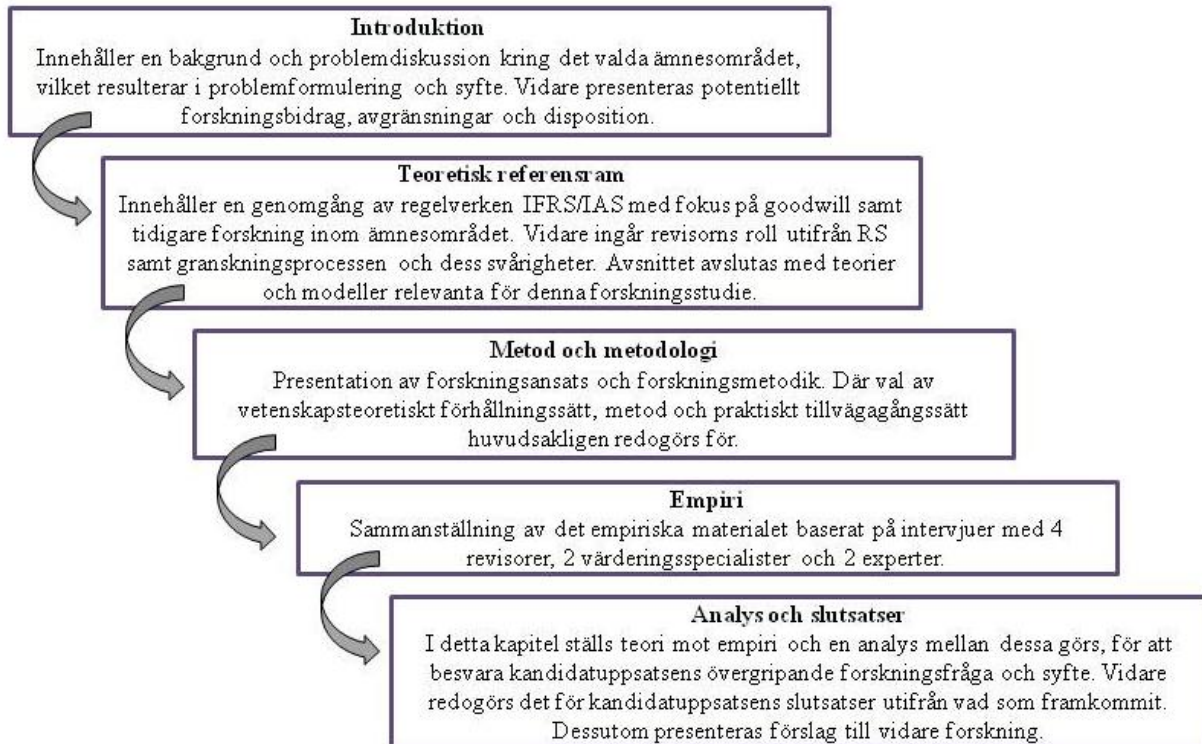
Skulle forskningsstudien exempelvis påvisa att praktiken till viss mån skiljer sig från teorin samt utarbetade lagar och rekommendationer, kan detta skapa en nyanserad inblick i granskningsprocessen och revisorernas granskningsarbete gällande goodwill. Vidare kan det vara intressant att se om samtliga tillfrågade revisorer granskar goodwillposten på liknande sätt eller om detta skiljer sig åt samt vad det läggs vikt vid och varför. Denna forskningsstudie kan därmed

vara användbar och intressant för såväl revisorer som företag och ligga till grund för vidare forskning inom detta ämnesområde.

1.6 Avgränsningar

Denna forskningsstudie och undersökning kommer att utgå ifrån ett revisionsperspektiv och kommer därmed inte behandla företagsledningens perspektiv.

1.7 Disposition

Figur 1: Kandidatuppsatsens disposition

2. TEORETISK REFERENSRAM

Den teoretiska referensramen i denna kandidatuppsats innehåller en genomgång av bakomliggande lagtext och regelverk, IFRS/IAS som berör goodwill och nedskrivning av goodwill. I detta kapitel ingår dessutom teorier från tidigare forskning kring goodwill och nedskrivningstest samt information om revisorns roll och revisorns granskningsarbete. Vidare redogörs det för svårigheter för revisorer med de rådande reglerna samt vid granskningen av nedskrivningstest av goodwill. Kapitlet avslutas med en genomgång av teorier och modeller som är relevanta för denna forskningsstudie.

2.1 Bakomliggande regelverk, IFRS/IAS

2.1.1 IAS 36

Allmänt om nedskrivningar

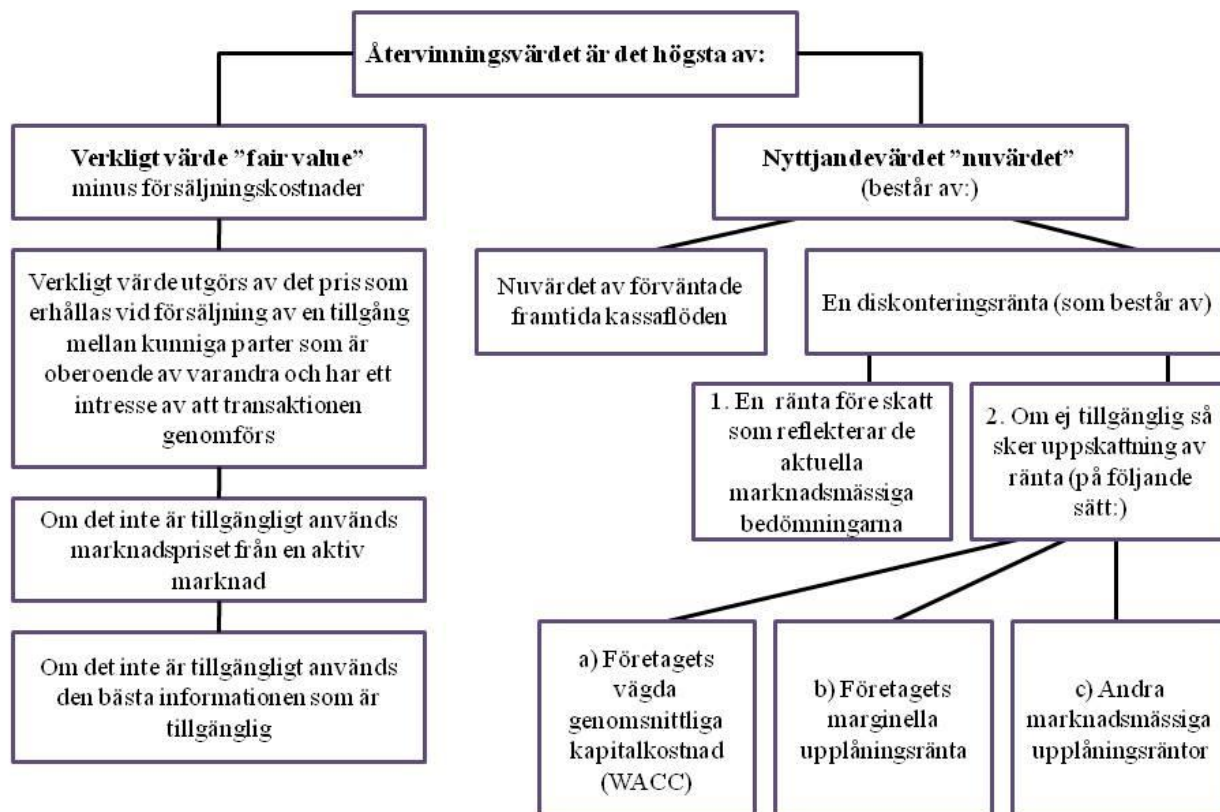
Det är viktigt att tillgångar inte redovisas över sitt verkliga värde. Dock är det ofta svårt att bestämma ett värde på tillgångar då värderingar i stor utsträckning bygger mycket på subjektiva bedömningar, vilket resulterar i att det blir en stor osäkerhet i redovisningen (Marton et al, 2010).

IAS 36 behandlar när prövning av nedskrivningsbehov ska göras, hur värdet på tillgången ska beräknas och hur redovisning av nedskrivningar går till (Marton et al, 2010). Syftet med IAS 36 är att ange värderingsmetoder för att säkerställa att tillgångarna inte är redovisade till ett högre värde än dess återvinningsvärde (IAS 36 p. 1). Om det redovisade värdet är högre än återvinningsvärdet ska tillgången skrivas ned (IAS 36 p.1).

Det redovisade värdet definieras enligt denna redovisningsstandard som anskaffningsvärdet för tillgången minus ackumulerade avskrivningar och nedskrivningar (IAS 36 p. 6).

Återvinningsvärdet för en tillgång definieras enligt IAS 36 p. 18 som det högre av tillgångens verkliga värde minus försäljningskostnader och dess nyttjandevärde. Nyttjandevärdet utgörs av nuvärdet av de framtida kassaflödena (IAS 36 p. 6).

Återvinningsvärdet jämförs med det redovisade värdet, för att ur välja om nedskrivning behövs.

Figur 2: Förtydligande av IAS 36 p. 6-31 samt 55 & 57 + Bilaga A17

När företaget ska ta ställning till om ett nedskrivningsbehov föreligger ska framförallt externa och interna informationskällor beaktas. (IAS 36 p.12) Exempel på externa informationskällor är att tillgångens marknadsvärde har minskat, av andra orsaker än tillgångens ålder eller normala användning. Ett annat exempel är om företagets redovisade värde är högre än börsvärdet och att betydande förändringar, exempelvis tekniska, ekonomiska eller marknadsmässiga, uppkommer som innebär negativa effekter för företaget (IAS 36 p. 12). Interna informationskällor kan vara att belägg finns för att tillgången kan vara föråldrad, skadad eller att den interna rapporten tyder på att tillgångens värde är eller kommer bli lägre än vad som tidigare antagits (IAS 36 p. 12).

Nedskrivningar och nedskrivningsprövning av goodwill

Företag ska varje år, oavsett om det finns en indikation på en värdeminskning eller inte, pröva behovet av en nedskrivning av goodwill. Prövningen kan ske på valfri tidpunkt på året, förutsatt att det sker vid samma tidpunkt varje år (IAS 36 p. 10).

Det går inte att fastställa återvinningsvärdet enskilt för goodwill. Detta eftersom goodwill inte ger upphov till kassaflöden oberoende av andra tillgångar och de inte är enskilt identifierande och/eller separat redovisade. (IAS 36 p. 81).

”Om det inte går att fastställa återvinningsvärdet för tillgången, ska företaget beräkna återvinningsvärdet för den kassagenererande enhet vilken tillgången tillhör” (IAS 36 p. 66).

Därför ska goodwill vid prövning av nedskrivningsbehov alltid behandlas som en del av den kassagenererande enheten (IAS 36 p. 80).

”En kassagenererande enhet är den minsta identifierbara grupp av tillgångar som vid en fortlöpande användning ger upphov till inbetalningar som i all väsentlighet är oberoende av andra tillgångar eller grupper av tillgångar” (IAS 36 p. 6).

Det förekommer att goodwill inte kan fördelas på kassagenererade enheter. Istället fördelas goodwill då på grupper av kassagenererande enheter, på den lägsta möjliga nivån i ett företag, på vilken goodwill övervakas i den interna styrningen av företaget (IAS 36 p. 80). Enligt IAS 36 p. 90 prövas goodwill som är fördelad på en kassagenererande enhet för nedskrivning, årligen. Om det redovisade värdet överstiger återvinningsvärdet ska enhetens värde skrivas ner (IAS 36 p. 90).

”En nedskrivning av goodwill ska inte återföras i en efterföljande period” (IAS 36 p. 124).

Detta eftersom det enligt IAS 38 inte är tillåtet att redovisa internt upparbetad goodwill som en tillgång i rapporten över finansiell ställning (IAS 36 p. 125). Det går inte att i efterhand särskilja förvärvat goodwill från internt upparbetad goodwill och därför ska goodwill aldrig återföras (Marton et al, 2010).

Upplysningskrav

Företag ska lämna upplysningar för varje väsentlig nedskrivning som redovisats, för en enskild tillgång eller kassagenererande enhet. De upplysningar som ett företag ska lämna ska beskriva de händelser och omständigheter som lett till nedskrivningen, nedskrivningens belopp, tillgångens eller enhetens karaktär samt huruvida tillgångens eller enhetens återvinningsvärde utgörs av dess verkliga värde minus försäljningskostnader eller nyttjandevärde (IAS 36 p. 130).

Företag ska lämna information om det redovisade värdet för goodwill eller immateriella tillgångar som har obegränsade nyttjandeperioder fördelade på kassagenererande enheter eller grupper av enheter (IAS 36 p. 134 a-c).

Om återvinningsvärdet baseras på nyttjandevärde ska följande upplysningar göras enligt IAS 36 p. 134 d: En beskrivning av varje viktigt antagande företagsledningen baserat sina kassaflödesprognoser på. Vidare en beskrivning av den metod för att fastställa det värde och/eller de värden som innefattas i varje viktigt antagande och huruvida detta värde eller dessa värden återspeglar tidigare erfarenheter eller inte. Dessutom ska den period över vilken företagsledningen har prognostiserat kassaflöden, den tillväxttakt som används samt diskonteringskurs framgå (IAS 36 p. 134 d).

2.2 Tidigare forskning kring redovisning och värdering av goodwill

2.2.1 Fördelar med nuvarande reglerna

År 2007 publicerades en forskningsstudie av Wines, Dagwell och Windsor som baserades på australienska IFRS (AIFRS). AIFRS infördes år 2005 och innebar samma förändringar gällande goodwill som i de europeiska länderna. Författarna har bland annat undersökt fördelar med de nya redovisningsreglerna. En positiv förändring med IFRS/IAS är att analytiker, andra användare och intressenter till finansiella rapporter såsom resultat- och balansräkningen får bättre information om värdet av de immateriella tillgångarna genom att värdet prövas varje år. Tidigare gjordes avskrivningar automatiskt även om goodwillvärdet egentligen inte hade minskat (Wines et al, 2007).

Ytterligare en fördel med de nuvarande reglerna är att värdering av goodwill är närmare förknippat med tillgångens riktiga och verkliga värde jämfört med de tidigare reglerna som innebar en godtycklig (kostnad minus ackumulerad avskrivning) beräkning av tillgången. Vid nedskrivning av goodwill uppstår en förlust, vid exempelvis en ekonomisk nedgång kan företag behöva skriva ner goodwill, denna förlust som då uppkommer utgör en mer ”verklig” förlust. Med de tidigare reglerna genomfördes en godtycklig avskrivning varje år oavsett hur det ekonomiska läget såg ut (Ibid).

2.2.2 Nackdelar och problemområden med nuvarande reglerna

Fördela goodwill på kassagenererande enheter

Bloom (2009) diskuterar problem med IFRS/IAS kring hanteringen av goodwill. En av Blooms främsta kritik mot nuvarande regler, IFRS/IAS, är nedskrivningsprövning, dvs. att nedskrivningsprövning görs på kassagenererande enheter. Nedskrivningsmetoden avser användning av kassagenererande enheter och att goodwill fördelas ut separat på varje kassagenererande enhet. Bloom belyser ett fall från praktiken som behandlar ett uppköpserbudande då företaget fastställt att total goodwill översteg det bokförda värdet. Revisorerna insisterade dock att goodwill skulle skrivas ner på grund av att en kassagenererande enhet underpresterade. Befintliga regler tillåter inte att den återstående delen av goodwill skrivs upp för att kompensera förlusten (Bloom, 2009).

Wines et al (2007) har också riktat in sin forskningsstudie på svårigheter med IFRS/IAS gällande goodwill. Wines et als undersökning har bland annat kommit fram till (liksom Bloom diskuterar) att fördelning av goodwill på kassagenererande enheter är svårt för företag och revisorer att hantera. Svårigheten uppstår vid val av nivå och/eller nivåer av kassagenererande enheter eftersom goodwill prövas mot den enhet som den tillhör (Wines et al, 2007). Vid fördelning av goodwill på flera mindre kassagenererande enheter innebär det att företag tar större risk att goodwill behöver skrivas ner. Om en av alla kassagenererande enheter underpresterar bidrar detta till en goodwillnedskrivning även om de andra enheterna presterar bra sker en goodwillnedskrivning på grund av att internt upparbetad goodwill inte får skrivas upp. Genom att kombinera och slå ihop kassagenererande enheter till en så hög nivå som är möjligt enligt IAS 36 kan företagsledningen undvika att nedskrivning av goodwill behöver göras (Ibid).

Nedskrivning baseras på prognoser

Ytterligare en kritik mot nuvarande regler, IFRS/IAS, kring goodwill är att nedskrivning baseras på prognoser (Bloom, 2009). Nedskrivning av goodwill kan vara beräknad på basis av nuvärde av framtida kassaflöden, dvs. prognoser av framtiden. Prognoser är opålitliga till sin natur vilket kan leda till att dessa manipuleras. Revisorer har svårt att granska en prognos, då det inte går att avgöra om den är rättvisande, dvs. ”true and fair” (Ibid).

Wines et al (2007) menar liksom Bloom (2009) att en kritik mot nuvarande regler är att uträkning och uppskattning av verkligt värde och nyttjandevärde (nuvärde av framtida kassaflöden) innehåller inslag av subjektivitet och osäkerhet. Detta motiveras eftersom verkligt värde baseras på en ”hypotetisk” försäljning och det finns en möjlighet att öka nyttjandevärdet genom att uppskatta årliga kassaflöden till högsta möjliga belopp och använda lägst möjliga diskonteringsränta. Detta innebär att företagsledningen kan undvika att goodwillnedskrivning behöver göras (Wines, 2007).

Petersen och Plenborg (2010) påvisade att bolag valde att enbart använda sig av nyttjandevärdemetoden vid beräkning och skattning av återvinningsvärdet. Endast ett fåtal bolag använde sig av metoden: ”verkligt värde minus försäljningskostnader”. En möjlig förklaring till det begränsade användandet av den senare metoden kan vara att marknadsvärdet behöver identifieras på den kassagenererande enheten, vilket kan vara svårt att få fram (Petersen & Plenborg, 2010). Vidare var DCF (diskonterade kassaflödesmodellen) den vanligaste metoden som företag tillämpade vid beräkning och skattning av nyttjandevärdet (Ibid).

Utrymme för subjektiva antaganden och bedömningar

Wines et al (2007) menar att de nuvarande reglerna, IFRS/IAS ger företag utrymme att göra subjektiva värderingar och bedömningar av goodwillposten, dels när företag utför nedskrivningsprövning och dels när de ska bokföra förvärvsvärdet. Dessutom kan IFRS/IAS skapa möjligheter till kreativ bokföring (Wines et al, 2007). Carlin och Finch (2008) anser att de nuvarande reglerna kring nedskrivningsprövning av goodwill har fått en del kritik, framförallt eftersom det finns stora delar av subjektivitet när företag bedömer om de ska göra en nedskrivning eller inte (Carlin & Finch, 2008) Författarna menar att reglerna kan vara så komplexa och utmanande att det blir svårt att få ett enhetligt och likartat arbetssätt och dessutom en enhetlig bedömning av nedskrivningsbehovet. Det har även blivit osäkrare att jämföra de

olika företagens finansiella rapporter eftersom IFRS/IAS har gjort att olika bolag kan göra olika bedömningar. Författarna belyser att IFRS/IAS, med nedskrivningsprövning har gjort det svårare för bolag och revisorer (Ibid).

2.2.3 Diskussion kring diskonteringsräntan

Enligt IAS 36 A17 kan företag välja mellan tre alternativa utgångspunkter vid bestämning av diskonteringsränta. Dessa tre utgångspunkter är: företagets WACC (vägda genomsnittliga kapitalkostnad), företagets marginella upplåningsränta och andra marknadsmässiga utlåningsräntor (IAS 36 A17). Husmann och Schmidt (2008) analyserar och jämför dessa tre utgångspunkter, deras slutsats är att WACC är den viktigaste och den enda passande diskonteringsfaktor som företag bör använda sig av. Företagets marginella upplåningsränta är inte en tillräckligt tydlig utgångspunkt då olika tolkningar av den skulle resultera i väldigt olika resultat (Husmann & Schmidt, 2008). Vidare menar de att standardsättaren, International Accounting Standards Board (IASB) borde ge tydligare riktlinjer för när företagets marginella upplåningsränta bör användas (Ibid).

Petersen och Plenborg (2010) har undersökt vilken diskonteringsränta företag på Copenhagen Stock Exchange väljer. Exempelvis visar de i sin undersökning att den vanligaste diskonteringsräntan som företag använder sig av är WACC (Petersen & Plenborg, 2010). Deras resultat, att WACC används i störst utsträckning av företag, överensstämmer med Husmann och Schmidt (2008) diskussion om att WACC är den mest passande diskonteringsfaktorn.

2.2.4 Svårigheter för företag att lämna upplysningar enligt IAS 36 p. 134

Enligt IAS 36 p. 134 d. ska företag ange val av vilken eller vilka diskonteringsfaktorer vid beräkning av nyttjandevärde. Carlin och Finch (2008) granskade australienska börsbolag och bolagens val av diskonteringsfaktorer vid nedskrivningsprövning. Val av diskonteringsfaktor i kassaflödesprognoser (när nyttjandevärdet beräknas) påverkar i stor utsträckning behovet av nedskrivning. Vid för låg diskonteringsränta överskattas återvinningsvärdet och nedskrivning av goodwill kan undvikas. Författarnas undersökning visade att det inte var någon större variation på val av diskonteringsfaktor på de olika kassagenererande enheterna. De flesta företag angav endast en diskonteringsränta som används vid alla kassagenererande enheter (Ibid). I

redovisningsstandarden, AIFRS står det att företag ska beakta risken i varje enskild kassagenererande enhet, då risken oftast är olika. Trots detta valde företagen att endast ange en diskonteringsfaktor (Ibid). Detta resultat tyder på att det finns stora brister i företagens upplysningar kring uppskattningar vid beräkning av återvinningsvärdet (Carlin & Finch, 2008).

2.2.5 Orsaker/faktorer som påverkar goodwillvärdet

Seetharaman et al publicerade år 2006 en forskningsstudie baserad på Financial Accounting Standards Boards (FASB) regelverk och redovisningsreglerna United States' Generally Accepted Accounting Principles (US GAAP), där författarna identifierar ett antal faktorer, externa och interna som påverkar nedskrivning av goodwill.

De interna faktorer (inom företaget) som diskuteras är: misslyckande i budgetprognoserna, om viktiga personer (anställda) slutar på företaget, om företaget byter namn (vilket kan skapa förvirring hos intressenter), problem med integrering av förvärvet i verksamheten och kontroll, arbetsprocesser- och kommunikations problem samt att företagsförvärvet överskattas och ett överpris för förvärvet har betalats av företaget (Ibid).

De externa faktorer (i företagens omgivning) som författarna belyser är: ökad konkurrens (ny konkurrent på marknaden), förändring i affärsklimatet (exempelvis konjunkturedgång, vilket leder till minskad konsumtion), förändringar i företagens miljö (exempelvis ekonomiska, politiska, teknologiska aspekter till nackdel för företaget) samt avtal med samarbetspartners (exempelvis ökat pris på råmaterial från leverantörer) (Seetharaman et al, 2006). Andra författare som diskuterat värdet på goodwill är Hayn och Hughes, (2006). De konstaterar också att det kan finnas olika skäl till att företag gör för positiva bedömningar när de förvärvar ett annat bolag, vilket skulle kunna leda till att goodwillvärdet överskattas vid köptillfället.

2.3 Revisorn och granskningsprocessen

2.3.1 Revision, revisorns roll och revisionsbevis

Revision är den granskning som görs i efterhand av ett företags eller annan organisations redovisning och förvaltning i syfte att ge upplysning om redovisningens tillförlitlighet och om ledningens sätt att förvalta organisationen (Nationalencyklopedin). Det finns i huvudsak två typer av revision: extern revision, som utförs av utomstående revisorer, och intern revision, som utförs av tjänstemän inom organisationen (Ibid).

Extern revision avrapporteras i anslutning till årsredovisningen i form av en revisionsberättelse, i vilken revisorn till- eller avstyrker att redovisningen fastställs och att företagsledningen beviljas ansvarsfrihet (Ibid). Vidare kan denna externa revision delas upp i en ”redovisningsrevision”, som undersöker om redovisningen överensstämmer med lag och god redovisningssed och en ”förvaltningsrevision”, som undersöker om företagsledningen vidtagit någon åtgärd som skadat företaget eller överträtt det särskilda regelsystem som gäller för den aktuella företagsformen (Ibid). Revisionsverksamhet definieras som:

”den verksamhet som består i sådan granskning av förvaltning eller ekonomisk information som följer av författning, bolagsordning, stadgar eller avtal och som utmynnar i en rapport eller någon annan handling som är avsedd att utgöra bedömningsunderlag även för någon annan än uppdragsgivaren(…)” (Revisorslag, 2001:883, 8 §).

Revisorns roll och uppdrag är att granska redovisningen och förvaltningen i ett bolag, så att en rättvisande bild av företags finansiella ställning ges. Därmed utgör revision och revisorn en viktig och nödvändig funktion i det moderna samhället, inte minst eftersom revisorernas mest centrala uppgift är att kvalitetssäkra information och skapa förtroende (Johansson et al, 2005).

Vid revision av ett företags årsredovisning, bokföring och finansiella rapporter ska revisorn tillämpa Revisionsstandard i Sverige (RS). RS baseras på de internationella revisionsstandarderna: International Standards on Auditing (ISA) som ges ut av International Federation of Accountants (IFAC). RS innehåller grundläggande principer och viktiga tillvägagångssätt med vägledande förklaringar och kommentarer (Samlingsvolymen revision, 2010). RS är därmed ett hjälpmedel för revisorerna i sitt arbete att tolka lagtexten, för att ge större säkerhet till att revisionen genomförs på rätt sätt och bidra till att olika typer av

företagsdokumentation inte innehåller några väsentliga felaktigheter (Ibid). Revisorn ska genom granskningsprocessen:

”iaktta god revisionssed och de etiska regler som styr revisorns professionella ansvar” (Revisorslag, 2001:883, 19 §).

God revisionssed och etiska regler avser isynnerhet faktorerna: oberoende, integritet, objektivitet, professionell kompetens och omsorg, tystnadsplikt, professionellt uppträdande samt god revisionssed (Samlingsvolymen revision, 2010). Vidare ska revisorn genom revisionsverksamheten:

”utföra sina uppdrag med opartiskhet och självständighet samt vara objektiv i sina ställningstaganden(...)” (Revisorslag, 2001:883, 20 §).

Revisorn ska genom granskningsprocessen inhämta revisionsbevis i tillräcklig utsträckning för att kunna bedöma rimligheten i företagets uppskattningar och dra slutsatsen att det inte finns några väsentliga felaktigheter i deras finansiella rapporter. Revisionsbevis inhämtas genom en lämplig avvägning mellan två olika granskningsmetoder: ”granskning av kontroller” och ”substansgranskning” eller en kombination av dessa (Carrington, 2010).

22

Granskning av företagets kontroller innebär att revisorn kan välja att förlita sig på klientens interna kontroll genom att utföra granskningsåtgärder som syftar till att bestyrka relevansen och tillförlitligheten i den interna kontrollen. Revisionsbevisens tillförlitlighet påverkas dels av varifrån de kommer (internt eller externt), och dels av dess karaktär (visuell, skriftlig eller muntlig) (Ibid). Substansgranskning innebär detaljgranskning av transaktioner, dvs. revisorn granskar innehållet i resultat- och balansräkningsposter (Ibid).

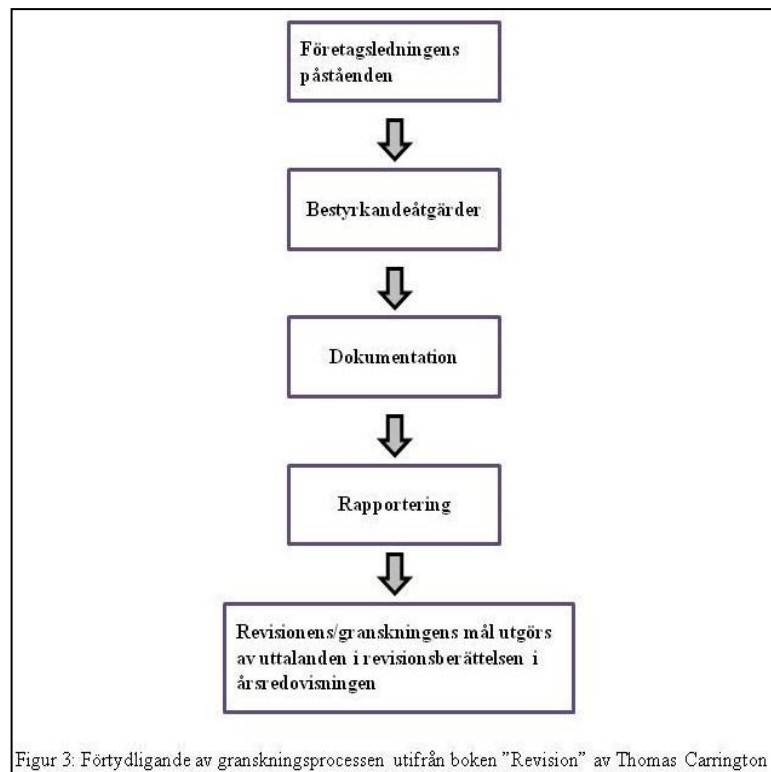
Vad som utgör tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis beror på vilken bedömning revisorn gör gällande den inneboende riskens karaktär och nivå, hur väsentlig den post som granskas är samt vilka erfarenheter tidigare revisioner har givit (Samlingsvolymen revision, 2010). Om det råder betydande tvivel om ett väsentligt påstående i årsredovisningen exempelvis en specifik post, ska revisorn försöka skaffa sig revisionsbevis för att eliminera sådant tvivel. Men om revisorn inte kan skaffa sig dessa revisionsbevis ska denne antingen uttala sig med reservation eller avstå från att uttala sig (Ibid). I vissa avseenden kan en revisor finna det nödvändigt att avvika från vissa revisionsbevis eller RS för att uppnå revisionsmålet på ett mer

effektivt sätt, när en sådan situation uppstår ska revisorn dock vara beredd att motivera avvikelser (Ibid).

2.3.2 Granskningsprocessen

Revisionsprocessen kan delas in i fyra delar: företagsledningens påståenden, bestyrkandeåtgärder, dokumentation och rapportering.

Företagsledningens påståenden är direkta eller underförstådda påståenden som kommer till uttryck i årsredovisningen, exempelvis om en tillgång eller skuld är bokförd och värderad enligt lag och god redovisningssed. Företagsledningens påståenden är således föremålet för revisorns bestyrkande (Carrington, 2010).

Figur 3: Förtydligande av granskningsprocessen utifrån boken "Revision" av Thomas Carrington

Bestyrkandeåtgärder utförs för att säkra revisionsbevis. All information som revisorn använder för att komma fram till sina slutsatser betraktas som revisionsbevis. Exempel på revisionsbevis är bokföringsmaterial från årsredovisningen och besked från klientens banker (Ibid). Vidare skiljer revisorn på bestyrkandeåtgärder och granskningsåtgärder. Bestyrkandeåtgärder handlar om granskning, dvs. vad revisorn gör för att bli komfortabel, för att bestyrka företagsledningens påståenden medan granskningsåtgärder innebär de specifika tekniker revisorn har för att utföra granskningen (Ibid). De granskningsåtgärder och specifika tekniker som revisorn använder är: inspektion, observation, förfrågan och bekräftelse, beräkning samt analytisk granskning (Ibid).

En viktig del i revisionsprocessen är att bestyrkandeåtgärderna dokumenteras och att bevisen säkras genom en dokumentation av varför, vad för, hur, när, av vem och var revisionsbevisen samlades in. Till exempel dokumenteras det om vilka påståenden som granskats, revisorns planering och resultat av utförda tester (Ibid). Revisorns dokumentation är i huvudsak

sekretessbelagd. Slutligen rapporterar revisorn i form av en revisionsberättelse som är standardiserad eftersom det underlättar för läsaren att förstå den (Ibid).

2.3.3 Granskningsprocessen av goodwill

Vissa poster i bokföringen måste uppskattas och det är företagsledningen som ansvarar för uppskattningarna som kräver inslag av bedömningar (RS 540, p 3-4). Vid uppskattningar ökar risken för väsentliga, felaktiga uppgifter i bokföringen. Ju mer komplicerade uppskattningarna är desto mer specialkunskaper och bedömningar krävs (RS 540 p.4-5). Osäkerheten kring en post eller bristen på objektiv information medför att en rimlig uppskattning inte går att göra. Det är då revisorns ansvar att bedöma om revisionsberättelsen behöver avvika från standardutformningen eller inte (RS 540, p.7). När revisorn granskar uppskattningar i bokföringen ska denne använda sig av någon eller några av följande metoder för att förstå företagsledningens uppskattningar:

- *Gå igenom och granska de åtgärder som företagsledningen vidtagit för att utarbeta uppskattningen.*
- *Använda en oberoende uppskattning som jämförs med företagsledningens uppskattning.*
- *Gå igenom händelser efter periodens slut som bekräftar den gjorda uppskattningen. (RS 540 p. 9-10).*

2.3.4 Svårigheter för revisorer vid granskning av goodwill

Wines et al (2007) diskuterar utmaningar och svårigheter som revisorer står inför vid granskningen av goodwill enligt IFRS/IAS. Det är svårt för revisorer att granska goodwillposten då de måste ta hänsyn till företagets subjektiva bedömningar och antaganden. Dessutom blir granskningen svår när företaget har lämnat bristfällig information angående beräkningar av exempelvis nuvärde av framtida kassaflöden. Detta eftersom revisorns uppgift är att avgöra om goodwillposten är rätt värderad, blir det en nästan omöjlig uppgift att göra om relevant information saknas (Wines et al, 2007).

Ytterligare en svårighet för revisorer är när ett företag använder sig av en professionell expert/värderingsspecialist vid värdering av bolagets kassagenererande enheter. Värderingsspecialisten kan ta hänsyn till ledningens önskemål vid värdering av goodwill

exempelvis att ingen nedskrivning av goodwill ska behöva göras. Intressen hos användare av finansiella rapporter läggs oftast inte i fokus. Det är svårt att som revisor motbevisa en värderingsspecialists bedömning och värdering av kassagenererande enheter, framförallt i situationer där det finns brist på objektiva bevis och upplysningar från företags sida som stödjer värderingen (Ibid).

Revisorer behöver använda sin yrkesmässiga bedömning och lita på ledningens förmåga att de kassagenererande enheterna är rätt värderade. Vidare har revisorer ett starkt behov av att hålla sina klienter nöjda, samtidigt som de måste försöka vara opartiska och objektiva i sina bedömningar. Detta är en svår utmaning som revisorerna ställs inför i sitt granskningsarbete av goodwillposten (Ibid).

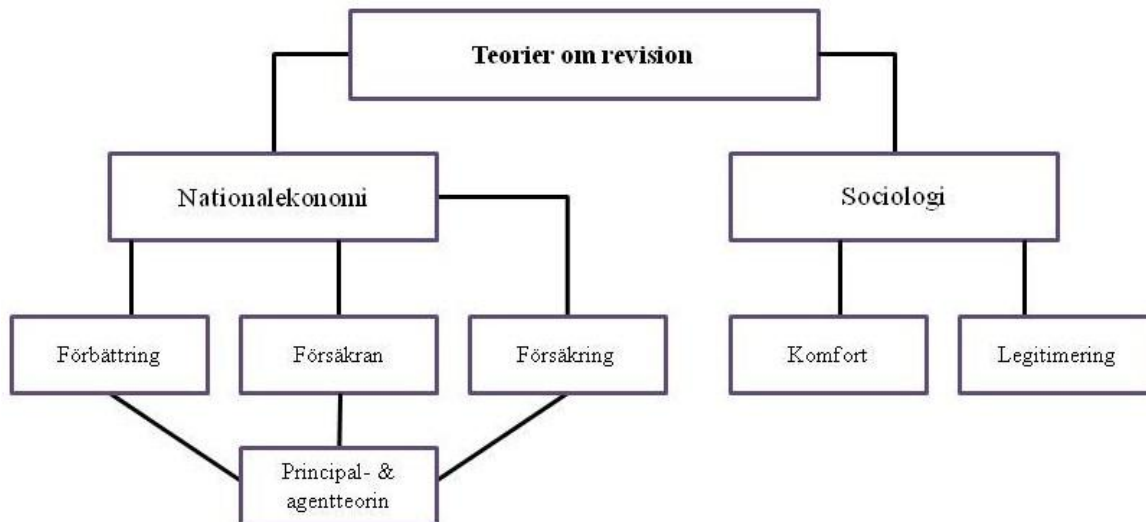
2.3.5 Revisorns relation till företagsledning och andra intressenter

Öhman et al (2006) beskriver och analyserar tankemönster hos svenska revisorer, med hänsyn till på vilket sätt de granskar och skapar revisionsinformation (utifrån den information företagen tillhandahållit). Vidare presenteras potentiella möjligheter till förändringar i revisorernas arbetsuppgifter och tillvägagångssätt (Ibid). Öhman et al (2006) upptäcker (precis som tidigare forskning) ett gap mellan revisionen i praktiken och intressenternas förväntningar på revisionen. Författarna menar att det finns en inkonsekvens i tankemönster hos svenska revisorer, gällande ”att göra rätt saker” vs. ”att göra saker rätt”. Att göra saker rätt verkar vidare vara viktigare än att göra rätt saker (Ibid, s. 107).

Öhman et al (2006) upptäcker att revisorer ägnar relativt mycket tid på poster som kan vara avgörande för informationens helhet och som därmed måste kontrolleras på ett tillfredställande sätt, men inte till de poster som revisorerna uppfattar vara av störst vikt för investerare och andra intressenters nytta. Att revisorerna tillbringar mycket tid på poster som de själva inte anser vara av central betydelse för investerare och andra intressenter och deras ovilja att ändra nuvarande praxis är ett stort problem (Ibid). Författarna menar att detta leder till att självregleringen inom revisionsbranschen i Sverige försämras, då revisorerna istället verkar mer bakåtsträvande, dvs. inte gör det som aktieägare och investerare faktiskt är intresserade av. Vidare bildar detta ett hinder för dem ifrån att utveckla och anpassa sitt arbete. Öhman et al (2006) menar att det finns

en stark tro på ”självreglering” hos svenska revisorer, dvs. att dessa inte behöver rycka in och förändra själva, utan att detta kommer ske tids nog ändå.

2.4 Teorier och modeller

Figur 4: Förtydligande av perspektiv och teorier utifrån boken "Revision" av Thomas Carrington

Det är olämpligt att påstå att det finns en teori om revision. En teori om revision bör följaktligen inte uppfattas som en absolut sanning, vilket är i linje med denna forskningsstudie. Teori bör snarare ses som den bästa förklaringen av det fenomen som beskrivs och som forskningen har lyckats komma fram till. Inom samhällsvetenskapen finns ofta flera teorier som belyser olika aspekter av det studerade fenomenet. Nedan presenteras två perspektiv (nationalekonomi och sociologi) samt olika teoriinriktningar inom dessa som på olika sätt belyser vad revision och revisorns roll är.

2.4.1 Nationalekonomi och sociologi

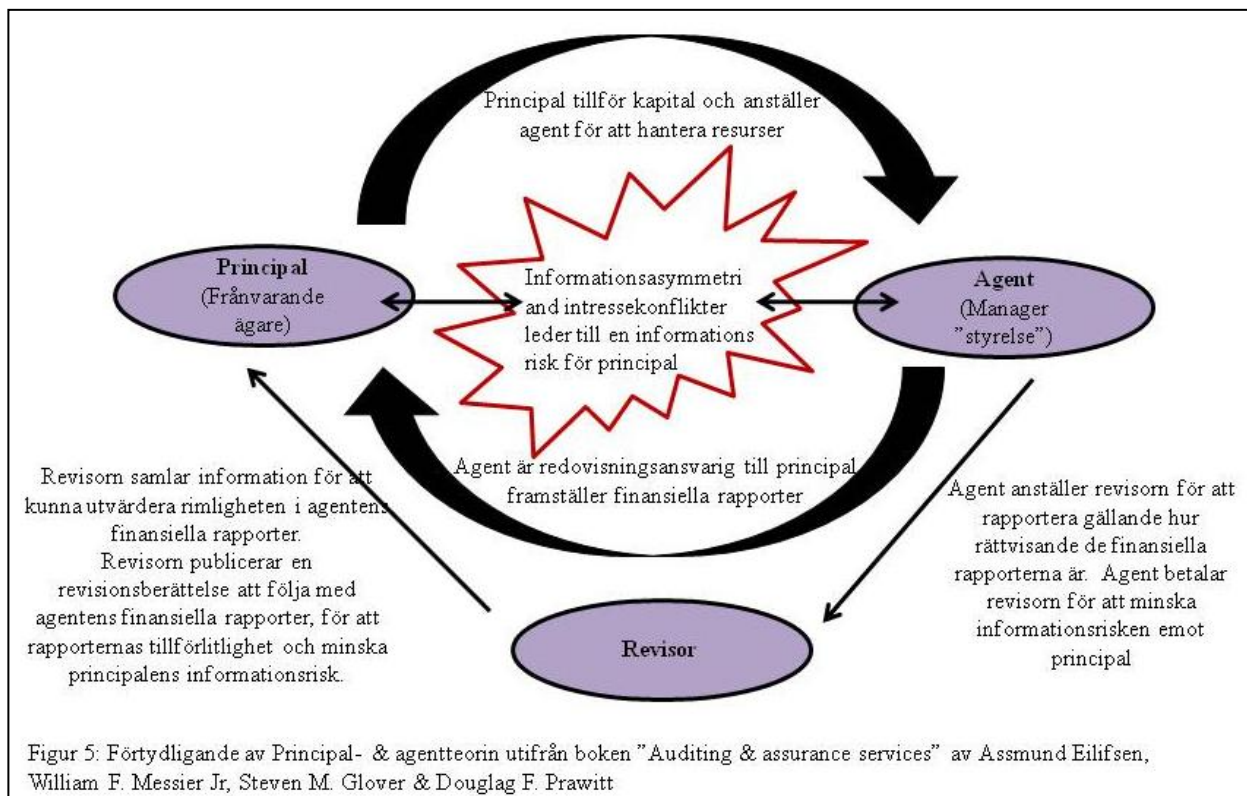
Revisionen bidrar till att säkra information genom att kontrollera att denna är begriplig, relevant, tillförlitlig och tidsenlig. Inom revisionen finns två huvudsakliga perspektiv, nationalekonomi och sociologi. Av dessa två perspektiv är det nationalekonomiska mest använt (Carrington, 2010). Inom denna inriktning är begreppet rationalitet viktigt, även om alla aktörer inte alltid

agerar fullt rationellt möjliggör ett antagande om rationalitet att modeller kan formuleras, som beskriver hur aktörerna handlar eller bör handla i olika situationer för att utbytet dem emellan ska anses vara effektivt (Ibid).

Det sociologiska perspektivet kan beskrivas som vetenskapen om människors sociala beteende och relationen mellan människor och samhället (Ibid). Begrepp som rationalitet och effektivt ges här mindre utrymme, utan det handlar ofta om maktfrågor, mellan relationer mellan revisorer och andra aktörer samt om processer och mönster i utförandet av revisionen och samspelet mellan revisioner och samhället (Ibid).

2.4.2 Försäkran, förbättring och försäkring

Inom det nationalekonomiska perspektivet är de teoretiska begreppen försäkran, förbättring och försäkring av central betydelse. Vidare är efterfrågan på revision och dessa begrepp nära sammankopplade med principal- och agentteorin. Principal- och agentteorin behandlar de svårigheter som kan uppstå när ett företags ägare (principal) och styrelseledning (agent) är separerade (Eilifsen et al, 2010).

Inom begreppet försäkrans ser man revisionsbehovet relaterat till hur nära styrelsen kan följa verksamheten samt i vilken utsträckning ägarna litar på företagsledningen (Carrington, 2010). Principal- och agentteorin förtydligar att behovet av revision kommer sig av svårigheterna för företagsledningen och ägarna att sluta ett kontrakt sinsemellan som är optimalt för båda parter, för när ansvaret för verksamheten separeras från dess ägare kommer ägarna inte längre kunna utöva direkt kontroll/övervakning av hur företagsledningen sköter verksamheten (Elifsen et al, 2010). Detta leder till att problem i form av informationsasymmetri och intressekonflikter kan uppstå mellan parterna. Problemen kommer sig av att ingen av de båda parterna kan vara säker på att den andra parten håller sig till avtalet eller sluter ett avtal som för den ena parten är skadligt. Informationsasymmetri är bara negativt då parterna (principal och agent) har olika incitament, då finns det risk att den part som har informationsövertaget medvetet eller omedvetet förändrar sitt beteende så att utbytet dem mellan inte blir optimalt (Ibid).

Principal- och agentteorin beskriver behovet av revision och revisorer som ett behov av försäkrans av företagsledningens uttalanden i dess finansiella rapporter. I dessa situationer utgör revision en lösning då revisorns roll är att försäkra att de finansiella rapporterna (som upprättats av styrelsen) är i enlighet med nuvarande regelverk och i vilken mån dessa är missvisande eller innehåller några väsentliga felaktigheter (Ibid). Revisorn fungerar här som ett verktyg för att minska informationsrisken och få parternas samarbete att fungera effektivare (Carrington, 2010). Den försäkrans av de finansiella rapporterna som revisionen bidrar med reducerar problem med informationsasymmetri som föreligger mellan agenten och principalen (Ibid). Inom principal- och agentteorin med inriktning på begreppet försäkrans innehar revisorn en indirekt påverkan då dessa främst agerar för att öka trovärdigheten för informationen (Ibid).

Inom teoribegreppet förbättring har revisorn en mer aktiv roll då revisionen här angriper informationsasymmetrin omedelbart. Revisorn ses här som en informationsmedlare vars uppgift är att förbättra revisionen, vilket innebär att lyssna till de krav olika intressenter har på revisionen (Ibid). Synen att se revision som förbättring menar att alla situationer inte kan ses som förhållanden där två parter sluter ett kontrakt eftersom ett företag kan ha långt fler parter än sina ägare (Ibid). Därmed fungerar revisorn som en informationskälla för att ge dessa så god information som möjligt.

Teoribegreppet försäkring menar att revisorn inte granskar företagets finansiella rapporter i syfte att ge dess intressenter riktig och rimlig information eller för att förbättra dessa rapporter. Syftet

är istället att försäkra sig själv om att redovisningen håller måttet och vid behov verka för att redovisningen förbättras med målsättningen att undvika att behöva betala ut ersättning till investerare eller andra intressenter vid en eventuell juridisk process (Carrington, 2010). Denna teori ser revisionen som en marknadslösning, där man flyttar risken från företagsledningen till revisorn. Detta gör att även att revisorn blir en aktör som har ett intresse i att de finansiella rapporterna inte är vilseledande (för att därigenom behålla revisionsarvoden). Vidare får företagets intressenter ytterligare en aktör att söka ersättning från om det visar sig att redovisningen inte var i överensstämmelse med lagar och regler (Ibid). Samtliga teoretiska inriktningar/begrepp ser revisionen och revisorn som en informationskälla som sänder ut signaler. Revisionen och revisorns roll innebär därmed vissa förväntningar (från andra parter), att kommunicera information på ett såväl rätt som riktigt sätt (Eilifsen et al, 2010).

2.4.3 Komfort och legitimering

Inom det sociologiska perspektivet är begreppen komfort och legitimering av central betydelse. Det teoretiska begreppet komfort används för att beskriva revisionen såväl utifrån revisionsanvändarnas perspektiv (ägare och intressenter) som från revisorernas perspektiv (Carrington, 2010). Inom komfort begreppet ses inte revisionen i första hand som ett medel för att kritisera redovisningen och lyfta fram problem i den utan istället är revisionen något som ska vara närvarande och skapa en bekvämlighets känsla. Den signal som revision och revisorn ska sända ut är med andra ord att den finns där (Ibid). En revisor kan dock inte garantera allt på grund av tid och/eller pengar. Revisorn strävar istället efter att uppnå en komfortabel situation och när denne har uppnått detta är revisionen klar. Att se revisorn som komfortabel innebär också att uppmärksamma den process som gör revisorn komfortabel (Ibid). För att revisorn ska uppnå denna position behöver emellertid inte alla orosmoment avlägsnas (bara så många så att denne uppnår detta stadium). Komfort är dock inte fast över tiden utan rör ständigt på sig, genom att revisorn lär sig mer om företaget och dess verksamhet eller då externa förändringar sker (Ibid). Därmed innebär begreppet komfortabel även en syn på revisionen som föränderlig och förnybar.

Det sociologiska angreppssättet ser följaktligen revisionen som ett mått på vad som är acceptabelt. När revisorn lämnar sin åsikt, stärker eller försvagar denne redovisningen och skänker eller förkastar viss legitimitet till de finansiella rapporterna (Ibid). Revisorns uttalande är

därmed ett budskap med innebörd att redovisningen följer eller skiljer sig från normer och etiska koder som finns i samhället och regelverken. Det är då revisionen har denna roll (legitimitet) som redovisningsutvecklingen går framåt (Ibid).

3. METOD OCH METODOLOGI

I detta kapitel redogörs för hur forskningsstudien är genomförd. Vidare presenteras val av metod, vetenskapsteoretiskt förhållningssätt och studiens praktiska tillvägagångssätt samt undersökningsdesign med utgångspunkt från problemformulering och syfte. Dessutom motiveras val av respondenter, datainsamlingsmetod och en diskussion kring viktiga begrepp inom den kvalitativa forskningen samt ett forskningsetiskt och källkritiskt resonemang.

3.1 Forskningsansats

3.1.1 Vetenskapsteoretiskt förhållningssätt – Positivism/Hermeneutik

Det finns huvudsakligen två samhällsvetenskapliga forskningsideal, positivism och hermeneutik (Bryman, 2002). Denna undersökning syftar till att studera hur svenska revisorer granskar goodwillposten utifrån regelverket IFRS/IAS och med RS som hjälpmedel, för att kunna bidra med en fördjupad förståelse och bättre inblick i hur granskningsprocessen av goodwillposten går till. Mot bakgrund av detta blir forskningsstudien mer förståelseinriktad och intar därmed huvudsakligen ett tolkande synsätt, i likhet med hermeneutiken (Alvesson & Sköldberg, 2008). Det tolkande synsättet strävar efter en förståelse av människors beteende och utgår ifrån människors tolkningar och uppfattningar av den sociala verkligheten (Andersson, 1979). Detta synsätt är mer passande då denna forskningsstudie strävar efter att uppmärksamma revisorernas uppfattningar snarare än att försöka förklara orsakssamband.

Studien baseras på intervjuer med ett antal revisorer från några av de största revisionsbolagen i Sverige. Forskarna strävar främst efter att få respondenternas synpunkter på goodwill och granskningsprocessen av denna tillgångspost. Detta implicerar naturligtvis en öppenhet för multipla tolkningar (Alvesson & Sköldberg, 2008).

Objektivism och konstruktionism utgör två ontologiska frågeställningar (Bryman, 2002). Denna forskningsstudie utgår ifrån konstruktionism som innefattar ett tänkande fokuserat på att sociala enheter betraktas som konstruktioner vilka bygger på aktörernas uppfattningar och handlingar (Bryman, 2002). Detta eftersom undersökningen huvudsakligen baseras på svenska revisorer, värderingsspecialister och experters uppfattningar av den sociala verkligheten.

Denna kandidatuppsats kan huvudsakligen inte omfattas av begreppet objektivism då studien främst bygger på subjektiva värderingar, uppfattningar och tolkningar inom såväl den teoretiska referensramen som i den empiriska delen (Alvesson & Sköldeberg, 2008). Den teoretiska referensramen bygger i stor utsträckning på de artiklar som författarna valt ut. Vidare bygger den empiriska delen i stor utsträckning på intervjupersonernas åsikter, vilket gör att denna del delvis blir personifierad och inte fullt ut objektiv.

Forskningsstudien intar huvudsakligen ett induktivt synsätt på relationen mellan teori och forskning där tyngden läggs på generering av teorier. En induktiv syn innebär att teori genereras på grundval av de praktiska forskningsresultaten (Bryman, 2002). Detta motiveras genom att studien främst strävar efter att undersöka hur granskningsprocessen av goodwillposten går till för revisorer i praktiken och att teorin i huvudsak utgör resultatet. Ett deduktivt synsätt utgör istället prövning av teorier (Ibid). Då denna kandidatuppsats strävar efter att undersöka hur granskningsprocessen av goodwillposten praktiskt går till, snarare än att testa om en teori stämmer för hur det går till, visar att denna studie intar ett induktivt förhållningssätt.

3.1.2 Kvalitativ/Kvantitativ

En samhällsvetenskaplig studie baseras huvudsakligen på en kvantitativ eller en kvalitativ forskningsansats eller en kombination av dessa (Bryman 2002). Ett viktigt särdrag mellan kvantitativa och kvalitativa studier är att kvalitativa studier utgår ifrån studiesubjektens perspektiv medan kvantitativa studier i större grad utgår ifrån forskarens idéer om vilka dimensioner och kategorier som skall stå i centrum (Alvesson & Sköldberg, 2008).

Val av metod avgörs på basis av undersökningens frågeställning och syfte (Trost, 2010). Denna studie syftar till att bidra med en fördjupad förståelse för hur granskningsprocessen av goodwillposten går till i praktiken och bygger därmed på ”mjuk” data, dvs. detta är inte någon kvantifierbar studie, vilket motiverar valet av en kvalitativ forskningsansats under hela forskningsprocessen.

Vidare är studien av kvalitativ art om undersökningen syftar till att försöka förstå människor, deras sätt att tänka och handla samt att kartlägga och finna olika typer av mönster, vilket denna kandidatuppsats strävar efter (Trost, 2010). Att använda en kvalitativt inriktad metod i denna kandidatuppsats innebär att generaliseringsmöjligheten delvis försvinner (Bryman, 2002). Detta

utgör dock inget problem för studien eftersom målet snarare är att få en bättre inblick i granskningsproblematiken kring goodwill.

En kvalitativ ansats baseras på en mer djupgående och detaljerad beskrivning av forskningsämnet och dess egenskaper, vilket väl stämmer överens med grundtanken och syftet med denna kandidatuppsats. Forskningsstudien skapar detta, dvs. får djupare inblick genom att intervjua revisorer, värderingsspecialister och experter som har stor kunskap och erfarenhet inom ämnesområdet och om granskningsprocessen av goodwill.

3.1.3 Datainsamlingsmetod

Datainsamling kan delas in i två delar, primärdata och sekundärdata (Rämö, 2011). För att få kunskap och förståelse om det valda ämnesområdet, samlades sekundärdata in. Materialet utgörs av lagtext, tidigare forskningsstudier och litteratur i form av böcker inom revision och dess roll samt ett antal vetenskapliga artiklar som diskuterar och berör ämnet goodwill från olika vinklingar. Lagtexten utgörs främst av IASBs redovisningsregler IFRS/IAS samt RS. De vetenskapliga artiklarna berör i vissa fall FASB regelverk US GAAP och AASB regelverk AIFRS som är amerikansk respektive australiensk regelverk (men de är någorlunda lika).

33

För att kunna uppfylla kandidatuppsatsens syfte och frågeställning kompletterades sekundärdatan med ytterligare information som utgörs av primärdata. Undersökningens primärdata består av information som samlats in från intervjuer med fyra revisorer, två värderingsspecialister och två experter, som besitter god kunskap och erfarenhet kring uppsatsens valda forskningsämne.

3.2 Forskningsmetodik

3.2.1 Tillvägagångssätt

Kvalitativ forskning innefattar ett flertal olika metoder där intervju är den mest vanliga och använda metoden. Anledningen till att intervju är en välanvänd metod grundar sig främst på dess flexibilitet (Bryman, 2002). Det finns två former av kvalitativa intervjuer: ostrukturerade och semistrukturerade (Ibid). För denna kandidatuppsats var semistrukturerade intervjuer den mest

passande undersökningsmetoden. Semistrukturerade intervjuer innebär att intervjun behandlar ett specifikt område och frågorna är öppna, dvs. utan svarsalternativ (Trost, 2010). Ostrukturerade intervjuer var inte en lämplig form att använda då dessa ofta utgår ifrån ett PM och oftast bara en enda fråga där intervjupersonen i större utsträckning får svara fritt (Bryman, 2002).

Semistrukturerade intervjuer utgår istället från en intervjuguide, dvs. en lista över förhållandevis specifika ämnen och teman som ska beröras och där ordningsföljden bland frågorna kan variera (Ibid). Detta gör att intervjupersonen får mer frihet att utforma svaren på sitt eget sätt (Ibid). Semistrukturerade intervjuer var ett lämpligt val för denna kandidatuppsats då det gav respondenterna möjlighet att svara på ett relativt fritt sätt på basis av deras kunskap och den erfarenhet som de besitter. Detta för att bidra till en ökad förståelse för det allt mer uppmärksammade och omdiskuterade ämnet goodwill och granskningsprocessen av denna tillgångspost.

3.2.2 Val av respondenter

Kandidatuppsatsen baseras på bekvämlighetsurval vilket är en form av icke sannolikhetsurval (Bryman, 2002). Detta bekvämlighetsurval innefattar sådana personer som för tillfället har funnits tillgängliga, vilket stämmer bra in på val av revisorer och värderingsspecialister. Experter har däremot valts specifikt med utgångspunkt från deras erfarenhet och kunskap kring regelverket, IFRS/IAS, goodwill och granskningsprocessen.

Respondenterna i denna kandidatuppsats utgörs av ett antal revisorer, värderingsspecialister och experter inom det valda ämnesområdet. Revisorer och värderingsspecialister utgörs av personer från några av de största revisionsbolagen i Sverige, för att få så bred information om granskningsprocessen i Sverige som möjligt. De experter som deltagit utgörs av personer som uttalat sig i aktuella diskussioner inom ämnet och medverkat som författare av artiklar i bland annat redovisnings- och revisionstidningen Balans som ges ut av Far förlag.

Vid val av respondenter har hänsyn tagits till olika aspekter. Det krav som ställts på revisorer och värderingsspecialister är att personen har kunskap och erfarenhet av granskningen av goodwill i svenska koncernföretag. Det krav som ställts på experter som intervjuats är att de besitter god kunskap och erfarenhet kring ämnet goodwill. Med utgångspunkt från dessa krav skedde kontakt vid mejl och telefon. Experter har kontaktats direkt medan revisorer och värderingsspecialister

har kontaktats med hjälp av kontaktpersoner arbetande på respektive revisionsbolag. Dessa har fått information om uppsatsens syfte och problemformulering och därefter hjälpt oss att kontakta aktuella revisorer och värderingsspecialister.

3.2.3 Kvalitativa intervjuer

Mot bakgrund av frågeställning, syfte och teoridiskussion kommer kandidatuppsatsen genom ett antal intervjuer belysa det valda ämnesområdet. Inledningsvis intervjuas två experter inom redovisningsområdet, goodwill och granskningsprocessen för att få större kunskap om ämnesområdets praktiska tillämpning och deras syn på problematiken kring revisorernas granskning av goodwill. För att förstå hur revisorerna granskar goodwill utifrån de nuvarande reglerna har intervjuer av kvalificerade revisorer och värderingsspecialister från några av de största svenska revisionsbyråerna genomförts.

Intervjuerna baseras på en intervjuguide bestående av ca 20 frågor och frågeställningar för att på olika sätt belysa forskningsstudiens valda ämnesområde i syfte att få fram och kunna skapa en bild av hur granskningsprocessen av goodwillposten går till i praktiken (Bilaga 1). Vidare beräknades intervjutiden till ca 30-40 minuter. För att transkribera intervjuerna användes inspelning och för att reducera arbetstiden användes även direkt nedskrivning på dator.

Att transkribera genom inspelning förbättrar minnet av vad respondenterna svarar, underlättar en noggrann analys av vad dessa har sagt samt kan bidra till och ligga till grund för att upprepande genomgångar av respondentens svar kan ske (Bryman, 2002). Detta gör även att materialet sparas och kan användas flera gånger (Ibid).

3.3 Forskningsetiskt resonemang

Kandidatuppsatsens forskningsstudie följer de forskningsetiska principer som utformats av Vetenskapsrådet (2002). Vetenskapsrådet (2002) har utformat fyra forskningsetiska huvudkrav för individskydd, (informationskravet, samtyckekravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet). Respondenterna som deltagit i denna forskningsstudie har behandlats i enlighet med de fyra forskningsetiska huvudkraven.

Intervjupersonerna som ingår i urvalsramen har informerats om det övergripande syftet med studien, att deltagandet är frivilligt samt att de även garanteras anonymitet och att de uppgifter som kommer fram ska behandlas konfidentiellt. Genom att respondenterna godkänt förfrågan att medverka i en intervju har samtyckekravet uppfyllts. Intervjupersonerna har fått möjlighet att göra faktamässiga kommentarer från ett utkast av intervjun, för att öka tillförlitligheten. Vidare har respondenterna informerats om var och när studien skall publiceras, dvs. bli offentlig handling. Deltagarna har även (om så önskats) fått möjlighet till en kopia i pdf-format av kandidatuppsatsen.

3.4 Metodkritik

Metodvalet i denna kandidatuppsats anses ha bidragit till en bra förståelse och inblick i granskningsprocessen av goodwill utifrån ett revisionsperspektiv. Utifrån ett kvantitativt synsätt hade tillvägagångssättet troligen sätt annorlunda ut. Med utgångspunkt ifrån en kvantitativ metod kan därmed kritik riktas mot forskningsstudien, då kvantitativa forskare i större utsträckning strävar efter att finna kausala samband och förklaringar, som kan leda till generella slutsatser (Bryman, 2002). Generella slutsatser är omöjliga att dra utifrån denna forskningsstudie, då urvalet av de intervjuande respondenternas åsikter inte kan garanteras vara representativa för hela populationen.

Att använda intervjuer som undersökningsdesign kan leda till inslag av mer subjektiva bedömningar och tolkningar. Författarna är medvetna om att detta kan forma forskningsresultatet samt påverkar och leder till svårigheter gällande objektiviteten i forskningsstudien. Därmed har författarna valt att använda flera infallsvinklar och tolkat flera perspektiv, för att öka objektiviteten i forskningsstudien.

3.4.1 Trovärdighet och äkthet

Reliabilitet och validitet är begrepp som härstammar från kvantitativ forskning (Troost, 2010). Att forskningsstudien besitter hög validitet och reliabilitet är (enligt kvantitativa forskare) viktigt för att den ska bli accepterad inom forskningsvärlden (Bryman, 2002). Många kvalitativt inriktade forskare ifrågasätter dock hur relevanta dessa begrepp är för kvalitativa undersökningar (Ibid).

Det är exempelvis svårt inom kvalitativ forskning att uppfylla reliabiliteten då det är omöjligt att frysa en social miljö (Ibid). Vidare baseras kvalitativ forskning till stor del på tolkningar, vilket alltid är en bedömningsfråga för den enskilda forskaren (Alvesson & Sköldberg, 2008).

Vissa författare har föreslagit andra mer relevanta kriterier som kvalitativa forskare kan använda sig av. Dessa är: trovärdighet och äkthet (Bryman, 2002). Det är viktigt att kunna visa att data och analys är trovärdiga, dvs. visa att datainsamlingen är gjord på ett seriöst och relevant sätt (Trost, 2010). Trovärdighet innehåller fyra delkriterier: tillförlitlighet, överförbarhet, pålitlighet och en möjlighet att styrka och konfirmera (Bryman, 2002). För att skapa tillförlitlighet i kandidatuppsatsen har författarna säkerställt att forskningen och intervjuerna utförts i enlighet med de regler som finns och att forskningsstudiens resultat rapporterats till intervjupersonerna för att bekräfta att författarna uppfattat den studerade verkligheten på ett korrekt sätt (Ibid). En kvalitativ studie strävar efter djup och inte bredd, genom att ha en fyllig redogörelse av intervjuerna där en tät beskrivning av granskningsprocessen av goodwill framträder kan studien förse andra forskare med hjälp att bedöma hur pass överförbara resultaten i denna studie är (Ibid).

Pålitligheten i forskningsstudien höjs genom att författarna skapat en fullständig och tillgänglig redogörelse för alla faser i forskningsprocessen (Ibid). Genom att författarna tagit hänsyn till svårigheten med en helt objektiv studie har delkriteriet: möjligheten att styrka och konfirmera, kunnat uppfyllas. Detta eftersom författarna inte medvetet låtit personliga värderingar eller teoretiska inriktningar påverka utförandet eller slutsatserna från undersökningen.

3.5 Källkritik

I forskningsstudien har hänsyn tagits till eventuella opålitliga källor som påträffats under arbetet med denna kandidatuppsats. De källor som använts i kandidatuppsatsen består av lagtext och erkända litterära böcker samt vetenskapliga artiklar och artiklar från ansedda redovisnings- och revisionstidsskrifter. Vid val av litteratur har hänsyn tagits till att författarna innehar stor erfarenhet och kunskap inom ämnesområdet, detta för att öka trovärdigheten. Vidare har intervjupersonernas uttalanden om ett visst sakförhållande accepterats, vilket är en bidragande faktor till kandidatuppsatsens subjektiva inriktning.

För att balansera detta har författarna använt andra källor (i form av experters utlåtanden och vetenskapliga artiklar) där både positiva och negativa aspekter gällande goodwill och granskningsprocessen har uppmärksammats. Författarna har därmed beaktat risken att intervjupersonerna kan vara subjektivt inriktade vid intervjutillfället. Detta är dock inget stort problem i denna forskningsstudie då intervjupersonernas subjektiva åsikter gällande det rent praktiska tillvägagångssättet vid granskningen av goodwill är det som eftersträvas att undersöka.

4. EMPIRI

I detta kapitel presenteras det empiriska materialet baserat på semistrukturerade intervjuer med sex representanter från några av de största revisionsbyråerna i Sverige, fyra revisorer och två värderingsspecialister. Dessutom har intervjuer med två experter inom revisionsområdet genomförts. Inledningsvis kommer en kort presentation av respondenternas bakgrund. Vidare redogörs för respondenternas svar i två separata delar (experter respektive revisorer och värderingsspecialister). Svaren kommer att behandlas anonymt (därmed är experter numrerade 1 och 2 samt revisorer och värderingsspecialister A-F).

4.1 Presentation av respondenterna

Experterna har gemensamt att de båda har skrivit intressanta och viktiga artiklar i redovisnings- och revisionstidningen Balans (utgiven av Far) om goodwill, redovisning och nedskrivning av goodwill. Dessutom har en av experterna skrivit böcker som behandlar värderingsfrågor inom IFRS/IAS där redovisningen av goodwill ingår.

De revisorer och värderingsspecialister som har ingått i denna forskningsstudie har en relativt lång bakgrund inom revisionsbranschen (med en median på 18 år för revisorer respektive median på 7 år för värderingsspecialister) och tillhör/arbetar på några av de största revisionsbyråerna i Sverige. Alla har en ekonomisk bakgrund, med en examen som civilekonom eller magister, från universitet/högskola.

4.2 Experter

4.2.1 Hur går granskningsprocessen till

Experterna menar att revisorerna får underlag från företagen som de sedan granskar. Revisorerna går igenom den värderingsmodell som använts samt bedömer indata och diskonteringsräntan. Revisorn granskar hur företaget gjort och gör en bedömning om detta är rimligt. Vidare begär revisorn de prognoser som företaget använt sig av, i dessa menar expert 1 att det dock kan saknas

en del information från bolaget kring de förutsättningar som använts. Experterna anser att nyttjandevärdeometoden är den vanligaste värderingsmetoden som används vid nedskrivningsprövning av goodwill. Expert 1 påpekar att det är svårt för revisorerna att veta om de antaganden som företaget använt är relevanta. Vid diskontering till nyttjandevärde (i DCF) är experternas uppfattning att WACC är den mest använda diskonteringsräntan. Vidare menar experterna att det kan vara svårt att granska företagets beräkningar om företaget saknar historik.

Expert 2 anser att goodwill är en svår post för revisorer att granska eftersom företagsledningen har stor makt och ofta anser sig känna till sitt företag bäst. Experterna menar att det därmed finns en risk att de kalkyler som gjorts bygger på för positiva antaganden och det kan saknas en del information i de upplysningar företaget lämnat.

4.2.2 Används experthjälp, vilka involveras vid granskningen

Expert 1 menar att revisorn ofta diskuterar goodwillposten med värderare (ofta ekonomiansvarig) inom företaget som har gjort beräkningarna och bedömningarna. Expert 1 ser dock en risk med att använda företagets experter eftersom objektiviteten försämras. Vidare menar experterna att revisorn kan ta hjälp av revisionsbyråns interna värderingsspecialister vid granskningen av goodwill. Det nuvarande regelverket gällande granskningen av goodwill har inneburit en förändring av revisorsrollen, detta då vissa revisorer inte innehar all kunskap om denna typ av värderingsfrågor vilket har lett till ökade krav på specialistkunskaper.

4.2.3 Allmänna uppfattningar gällande granskningsarbetet

Experterna anser att goodwill är en mycket svår post att granska för revisorerna. Expert 1 menar att granskningen av goodwillposten kräver att revisorn innehar mycket kunskap om företaget och den bransch och omvärld företaget verkar inom. Vidare uttrycker expert 1 att granskningsprocessen av denna tillgångspost är väldigt subjektiv, då det inte generellt finns något rätt eller fel.

Expert 1 anser att det inte är svårt för företag att dela upp verksamheten på kassagenererande enheter utan det är snarare ett problem att veta vilka tillgångar som ska tillhöra respektive inte tillhöra en specifik kassagenererande enhet. Vidare anser expert 1 att det är svårt för såväl

revisorn som företaget att veta hur mycket goodwill som det finns kvar i en kassagenererande enhet. Revisorn blir ofta tvungen att följa de prognoser företaget har gjort och se om företagens antaganden stämmer överens med prognosen. Expert 2 menar att när företag gör omstruktureringar är det svårt att veta vad goodwill egentligen är hänförlig till.

Expert 1 anser att företag oftast redovisar kostnaden för nedskrivning av goodwill genom att klumpa ihop i en värdeminskningsspost, dvs. nedskrivningsspost. Expert 1 påpekar dock att det ska framgå i noter vad som ingår i posten. Vidare förtydligar Expert 2 att det enligt IAS 1 finns krav att väsentliga poster ska behandlas separat och om det skett en nedskrivning bör den redovisas separat och framgå i noter.

4.2.4 Orsaker till nedskrivning

Expert 1 menar att en orsak till goodwillnedskrivning är nedläggning av en verksamhet. Expert 1 påpekar att det inte är så vanligt att skriva ner goodwill bara för att det går sämre under en kortare tid. Ytterligare en orsak till nedskrivning är när företag gör ett strategibyte eftersom företag då ofta passar på att skriva ner större delar av verksamheten, menar expert 2.

Vidare anser expert 1 att det har varit små nedskrivningar de senaste åren men har uppfattningen att dessa kommer att öka framöver eftersom goodwillposten annars kommer att växa och bli en än mer orimligt stor del av balansräkningen, detta eftersom värdet av gjorda investeringar kommer att minska över tiden. Företag vill helst inte göra nedskrivningar eftersom det kan påverka värdet av bolaget, exempelvis uppstår signaler som påverkar marknaden och som kan leda till att börskursen går ner. Expert 2 påpekar också att en nedskrivning av goodwill påverkar soliditeten. Därmed vill bolagen helst behålla goodwillvärdet så länge som möjligt, vilket generellt är ett problem som kan urskiljas i hela Europa. Experterna hävdar att företag i Sverige gör nedskrivningar väldigt sent och väljer då att göra en stor nedskrivning på en gång. I USA görs nedskrivningar mer regelbundet, vilken båda experterna menar ger andra (mildare) utslag.

4.2.5 Regelverket, IFRS/IAS kring goodwillvärdering

Expert 1 menar att syftet med nedskrivningsprövningar av goodwill enligt IFRS/IAS är bra, dvs. att företag gör nedskrivningsprövning varje år för att se om nedskrivning behöver ske. Problemet

som expert 1 identifierar är att syftet med reglerna inte uppfylls och att reglerna inte används som det var tänkt. Expert 1 hävdar att:

”De nuvarande reglerna fungerar ungefär lika bra som kommunismen”

Expert 1 menar att reglerna har en bra tanke men att de inte fungerar fullt ut i praktiken. Reglerna kan därmed behöva ändras för att de ska fungera på ett mer optimalt sätt i framtiden. Vidare anser experterna att IFRS/IAS reglerna inte leder till en mer rättvisande bild eftersom företagen inte använder reglerna i rätt syfte. Expert 2 menar dock att om företag skulle tillämpa reglerna som de borde skulle reglerna ge en bättre avspeglning av goodwillvärdet. För att det nuvarande regelverket gällande goodwill ska fungera måste intressenterna ställa högre krav på att företag lämnar mer information och upplysningar i årsredovisningen, anser experterna. Expert 1 menar att ett problem med nuvarande regler är att intressenterna inte kan räkna, förstå och analysera de förändringar företagen gör.

Vidare anser experterna att det skulle behövas mer ordning/övervakning av redovisningen och mer kommunikation mellan företag och övervakare. Experterna menar att det behövs fler utomstående, externa parter (inte bara revisorer) som ifrågasätter företagen för att reglerna ska tillämpas på rätt sätt. Expert 1 menar att granskningen av goodwillposten ofta är ett spel där bolagets respektive revisorernas åsikter ställs mot varandra och frågan om vem som vågar stå på sig mest påverkar resultatet.

4.3 Revisorer och värderingsspecialister

4.3.1 Hur går granskningsprocessen till

Respondenterna har gett väldigt lika svar för hur de går tillväga vid granskningen av goodwillposten. Respondent B menar att granskningen sker på samma sätt som gällande alla andra tillgångsposter. IAS 36 utgör grunden för utformningen av goodwillredovisningen och därmed även för revisionen. När företag inte har kunskapen att utföra nedskrivningsprövningen kan dessa ta hjälp av en revisionsbyrå. En värdering får dock inte utföras av samma revisionsbyrå som sedan granskar denna värdering.

Granskningsprocessen börjar med att revisorn gör en bedömning för hur väsentlig goodwillposten är i förhållande till bolagets resultat och ställning. I samband med detta bedöms risken för att goodwillen kan komma att skrivas ner givet den information revisorn besitter om bolaget. Respondent A anser att risk och väsentlighet är vägledande för hur granskningen planeras. Revisorn inhämtar bolagets årliga nedskrivningsbedömning och ser till ingående balanser och förändringar samt vad dessa beror på för att bedöma kvalitén i bolagets arbete. Vidare är det viktigt att ha en öppen diskussion med företaget, då man som revisor måste skaffa sig en uppfattning om kunskaper och integritet hos den/de som upprättat värderingen hos företaget eller för företagets räkning.

Revisorer utgår ifrån företagets beräkning och undersöker vart företaget har hämtat data och bedömer om exempelvis diskonteringsräntan är rimlig. Vidare testar revisorn om modellen hänger ihop rent matematiskt och är teoretiskt korrekt, dvs. följer regelverket. Detta görs med hjälp av känslighetsanalyser genom att ändra de olika parametrarna i modellen/beräkningen. Respondent E menar att revisorn uppmärksammar vad som har hänt sedan förvärvet och bedömer huruvida företaget kommer lyckas med det de försatt sig. Det är viktigt att följa upp värderingarna då de kassagenererade enheternas innehåll av goodwill kan ha förändrats. Det kan även hända att företag väljer att slå ihop kassagenererade enheter, menar respondent E.

Värderingsspecialister kan kopplas in när revisorn är osäker eller inte själv besitter tillräcklig kompetens. Detta sker främst om ett nedskrivningsbehov föreligger, men det är revisorn som tar det beslutet. Ofta involveras en värderingsspecialist för att leda arbetet i sin helhet eller ge en åsikt i frågan. Granskningsåtgärderna anpassas beroende på hur komplex värderingsfrågan är, ju mer komplex ju mer väsentlig post och desto större anledning att involvera en värderingsspecialist. Respondent A anser att ett minimum är att stämma av med en värderingsspecialist om antaganden exempelvis gällande diskonteringsräntan.

Respondent E menar att värderingsspecialister bildar sig en åsikt gällande goodwillvärderingen men det är dock upp till revisorn att skaffa sig en uppfattning och bestämma samt göra bedömningen hur de ska hantera det värderingsspecialisten har utformat. Revisorn måste själv förstå helheten, dvs. kan inte bara lita på värderingsspecialistens åsikt, vilket följer av god revisionssed.

Diskussion uppstår ofta när nedskrivningstest indikerar ett nedskrivningsbehov. I de fall revisorn finner att nedskrivningsbehov föreligger informerar denne ofta företaget om detta tidigare (ofta redan under sommaren för bokslut vid årsskiftet) för att företaget ska kunna utföra fler tester, menar respondent B. Samtliga tillfrågade anser att diskussion såväl med företaget som med andra revisionsteam är viktigt för att nå de bästa slutsatserna.

Överlag är respondenterna överens gällande hur mycket underlag företag har när de motiverar huruvida ett nedskrivningsbehov föreligger eller inte. Respondenterna anser att mängden underlag varierar, detta kan till exempel bero på företagets storlek. Respondent E förtydligar att:

”bara för att ett företag presenterar en stor mängd underlag behöver det inte betyda att de är bra”

Det är inte mängden underlag som avgör utan snarare kvalitén på underlagen, menar respondent E. Det vanligaste underlaget består av en excelmodell innehållande prognoser över bland annat tillväxt, diskonteringsränta och kassaflöden, dvs. DCF-kalkyl. Respondent A poängterar att det är viktigt att företag dokumenterar sina val och antaganden.

Respondenterna anser att goodwillposten utgör en diskussionspost, dvs. där man ofta kan hamna i diskussion med företaget. Flertalet av respondenterna upplever att företagens antaganden vid nedskrivningsprövning är ett problematiskt område. Respondent B menar att detta till stor del beror på att det inte finns något facit eller någon sanning gällande goodwillposten utan revisorn måste själv komma fram till vad som är rimligt. Respondent C är väldigt kritisk och anser att bolagen ofta är dåliga på att visa dessa kommentarer (även i årsredovisningen). Det är viktigt att parametrarna framgår men detta är långt ifrån fallet hos alla företag, menar respondent C.

Flertalet av de tillfrågade anser att företags upplysningar delvis inte uppfyller kraven enligt IASB, IAS 36 p. 134. Respondent A menar att företag inte visar alla upplysningar som regelverket kräver. Detta beror mycket på vad styrelsen i respektive företag anser ska framgå. Revisorer påpekar behov av förbättring då det ofta saknas en del upplysningar, dels gällande parametrarna samt vilka ändringar företaget har valt att göra, menar respondent C. Respondent D påpekar att detta beror på att denna typ av information ofta är känslig för företag, eftersom det går in i företagets verksamhet. WACC visas ibland i intervall istället för på varje kassagenererande enhet, trots att regelverket säger att det ska framgå tydligt för varje kassagenererande enhet. Respondent B avviker från övriga respondenter och menar att vissa

företag dock kan vara bättre än andra på att lämna upplysningar men att företag överlag lyckas bra med att ge de upplysningar som krävs.

Det är viktigt att revisorn vågar vara kritisk och ifrågasätta företagens antaganden och bedömningar, speciellt gällande framtiden. När bolaget är relativt nytt och saknar historik kan detta vara en väldigt svår uppgift förtydligar respondent B. Respondenterna är överens om att granskningen uteslutande sker direkt i företagets excelmodell, för där är det lättare att kontrollera och upptäcka uppenbara fel. Respondent C anser att det är ytterst viktigt att kontrollera de parametrar företaget har använt sig av och se till historik, omsättning och marginaler. Respondent D tillägger att revisorn granskar kassaflödena och kontrollerar att dessa har blivit godkända av styrelsen. Vidare menar respondent E att värderingsspecialister utformar egna modeller och bedömningar samt jämför mellan olika bolag och med offentlig information för att urskilja rimligheten i företagets bedömningar.

Samtliga respondenter anser att nyttjandevärdemetoden är den vanligast förekommande metoden bland företag vid goodwillvärdering. Det är främst när företag köper eller funderar på att sälja verksamhet som metoden verkligt värde minus försäljningskostnader används, då denna metod bygger på marknadsvärden (som oftast inte finns tillgängliga vid andra tillfällen). Enligt IFRS/IAS kan företag välja mellan att använda WACC, marginella upplåningsräntan och andra upplåningsräntor som diskonteringsränta. Respondenterna är överens om att WACC är den mest förekommande och många har inte påträffat någon annan. Respondenterna E och F påpekar att diskonteringsräntans nivå dock kan skilja sig åt beroende på företagets storlek och vilken bransch det verkar inom.

4.3.2 Används experthjälp, vilka involveras vid granskningen

Flertalet tillfrågade revisorer och värderingsspecialister anser att hjälp förekommer vid granskningen av goodwillposten. Det är vanligast att revisorn använder sig av revisionsbyråns interna värderingsspecialister då dessa fungerar som ett stöd när revisorn är osäker eller kanske inte besitter all nödvändig kunskap gällande den typ av värderingsfrågor som granskningen av goodwillposten innebär. Respondent E påpekar att huruvida experthjälp behövs beror på hur stor kompetens revisorn har. Respondent A menar att det även kan vara bra att diskutera med kollegor som innehar branscherfarenhet. Vidare kommenterar respondent D att olika datasystem

och rapporter från oberoende analytiker kan användas som externa hjälpmedel vid revisionen av goodwill.

Respondent C skiljer sig från övriga tillfrågade, denne menar att värderingsspecialister inte behöver tillfrågas i granskningen av goodwill, utan att revisorn själv besitter tillräcklig kunskap för att förstå modellen (som företaget utarbetat). Denne påpekar dock att assistenthjälp från revisionsteamet används som stöd.

4.3.3 Allmänna uppfattningar gällande granskningsarbetet

Respondenterna är överens om att granskningen av goodwillposten är lättare att bedöma när den är uppdelad i separata och mer välavgränsade kassagenererande enheter, för då blir det tydligare. Respondenterna menar dock att detta kan vara svårt för företagen att åstadkomma, då detta kan vara mycket komplicerat. Det är svårt att veta vilka kassagenererade enheter som goodwill är hänförlig till, vilket därmed utgör ett fördelningsproblem för företag.

Respondent A poängterar att det är svårare att bedöma ju mer integrerat förvärvet blir med den övriga verksamheten. Respondent C anser att det är oerhört mycket subjektiva bedömningar som spelar in, vilket gör granskningen komplicerad och invecklad. Däremot menar respondent E att det snarare beror på hur mycket underlag bolaget har gett till revisorn och vad antagandena bygger på, dvs. hur bra dessa är som avgör hur svår goodwillposten är att granska.

Att granskningen sker på olika sätt beroende på bransch har respondenterna relativt samstämmiga åsikter om. Respondenterna menar att granskningen anpassas efter vilken bransch den avser. Om branschen som helhet går sämre eller bättre har betydelse. I en bransch som går sämre agerar revisorn ofta mer ifrågasättande men detta gäller generellt, dvs. alla poster och inte bara goodwill. Respondent B kommenterar att goodwill är en tillgångspost som bedöms som alla andra, dock med andra antaganden och bedömningar.

Samtliga respondenter menar att det finns vissa indikatorer på när revisorn granskar goodwillposten mer i förhållande till andra situationer. Den främsta indikatorn är huruvida goodwillposten utgör en väsentlig post, dvs. betydande del av företagets balansräkning eftersom denna då utgör en större riskfaktor. Respondenterna menar även att makroekonomiska

indikatorer spelar in, dvs. politiska, ekonomiska och sociala faktorer påverkar branschen som företaget verkar inom.

Merparten av de tillfrågade anser att goodwillposten inte är svårare att granska än någon annan post. Dessa framhäver dock att granskningen av goodwill innebär många svåra antaganden och bedömningar som revisorn måste ta hänsyn till och komplexiteten varierar mellan olika företag. Respondent B menar att det är viktigt att granska dessa noga och se hur pass realistiska de är.

”Detta är svårt då vi revisorer inte har någon kristallkula att titta i, vi vet därmed inte vad som är rätt eller fel utan det är snarare en fråga om vad som är rimligt”, menar respondent B.

Vilken kunskap och erfarenhet som revisorn besitter anser respondent D spelar en avgörande roll, då goodwillposten baseras på många bedömningar om framtiden.

4.3.4 Hur delaktiga är revisorerna vid fasställandet av nedskrivningsbehovet

Merparten av respondenterna menar att företaget i slutändan själv bestämmer hur det vill göra. De tillfrågade, revisorerna och värderingsspecialisterna anser dock att det ofta kan bli en diskussion om denna post, särskilt om den är väsentlig. Revisorerna försöker göra en objektiv bedömning och de har alltid möjlighet att kommentera företagets beslut i revisionsberättelsen. Om revisorn når en annan slutsats än företaget menar respondent A att företaget brukar ändra sig, men det är en prestigefylld fråga. Respondent B menar att om bolaget har gjort väsentliga felaktigheter ska detta även framgå i revisionsberättelsen. Respondent D anser att det ofta är revisorn som trycker på att nedskrivning bör ske om så är fallet.

4.3.5 Orsaker och mönster när företag väljer att skriva ner goodwill

Den allmänna uppfattningen är att det finns mönster när företag väljer att skriva ner goodwill. Goodwillnedskrivningar förekommer främst när utvecklingen för investeringen inte varit i linje med det företaget förutspått, dvs. då marknaden utvecklas sämre, teknik går ur tiden samt felbedömningar vid inköpstillfället etc. Flertalet av de tillfrågade anser att goodwillnedskrivning delvis beror på konjunkturen, dvs. försäljningsnedgång eller att konkurrensen ökar. Samtliga revisorer menar att företag är försiktiga med att göra goodwillnedskrivningar och att de gärna

väntar tills det är uppenbart att goodwillen är förbrukad. Orsaken till detta är att en goodwillnedskrivning innebär att vissa negativa signaler sänds till marknaden.

Respondent A och E menar att om ett bolag gör ett starkt resultat i övrigt men är i gråzonen för ett nedskrivningsbehov av goodwill finns det två typer av indikationer. Det kan antingen vara så att bolaget passar på att skriva ner när det går bra, för då ”döljs” nedskrivningen av resultatet i övrigt. Den andra indikatorn skulle kunna vara att företag tvärtom ”frestas” att skriva ner ett riktigt dåligt år för att ta alla dåliga nyheter på samma gång. Respondent E tillägger att nedskrivning ofta görs när det är definitivt att en nedskrivning behövs. Vidare menar respondent A att det kan förekomma nedskrivning när en ny tillträdd styrelse eller företagsledning tillsätts, detta för att ”rensa upp” för framtiden efter föregående styrelse/företagsledning.

Flertalet av respondenterna påstår att företag inte använder goodwillnedskrivning för att påverka resultatet i önskad riktning. Respondent A menar att en goodwillnedskrivning aldrig är positivt resultatpåverkande, vilket respondent C bestyrker:

”En goodwillnedskrivning är bara negativt och företag har därmed inte något incitament att skriva ner”

48

Respondenterna B och D anser att det finns en tendens till att företag använder goodwillnedskrivning för att påverka resultatet i önskad riktning, men att det ännu inte finns belägg för att detta är fallet. Vidare menar respondent F att företag ibland försöker slå ihop kassagenererande enheter (då någon enhet underpresterar) för att undvika att skriva ner.

4.3.6 Regelverket, IFRS/IAS kring goodwillvärdering

Respondenterna menar att IFRS/IAS innehåller ett stort mått av bedömning, vilket gör att transparensen minskar. Respondent C menar att IFRS/IAS är väldigt subjektivt och att många parametrar ingår, vilket gör att företag till viss del kan påverka resultatet i önskad riktning med goodwillvärderingen. Därmed borde det endast finnas en metod gällande uträkning av de olika parametrarna som ingår (för att minska att företag på olika sätt försöker påverka resultatet) menar respondent C.

Vidare hävdar merparten av respondenterna att de nuvarande reglerna är en aning missvisande, då det inte förekommer så stor andel nedskrivningar. Respondenterna B och E kommenterar att

nedskrivningar i större utsträckning behöver ske för annars kommer balansräkningarna bara öka och då bildas det ett övervärde.

Vissa antyder att det gamla systemet med avskrivningar bör tillämpas då det är lättare och mindre krångligt jämfört med IFRS/IAS där ”verkliga värden” används. Respondent C menar att det är svårt att uttala sig om vad ”verkligt värde” egentligen är och detta gör det missvisande. Det blir allt mer en bedömningsfråga där alla tolkar olika:

”För ett glas vatten för dig är kanske inte lika mycket värt som för en person som inte fått vatten på två veckor”, menar respondent C.

Respondenterna anser att de nuvarande reglerna skulle ge en mer rättvisande bild av goodwillvärdet om alla tillämpade reglerna rätt och likadant.

5. ANALYS OCH SLUTSATSER

Detta kapitel inleds med en diskussion där teorin kopplas samman med empirin. Vidare redogörs för kandidatuppsatsens slutsatser, dvs. vad forskningsstudien har kommit fram till genom den teoretiska och empiriska studien. Detta sker genom att besvara den övergripande forskningsfrågan (med hjälp av underfrågorna). Dessutom presenteras förslag på vidare forskning.

5.1 Analys

Seetharaman et al (2006) såväl som forskningsstudiens respondenter uppmärksammar ett antal externa orsaker till goodwillnedskrivningar, exempelvis att dessa påverkas av konjunkturläget och förändringar i företagets miljö. När företag ska ta ställning till om ett nedskrivningsbehov föreligger ska externa och interna informationskällor beaktas, detta styrker såväl teorin (IAS 36 p. 12) som empirin (respondenterna i denna forskningsstudie). Seetharaman et al (2006) och Hayn & Hughes (2006) respektive forskningsstudiens respondenter menar att goodwillnedskrivningar förekommer när utvecklingen för en investering inte blir i linje med det företaget förutspått och att företagsledningen tenderar att göra för positiva bedömningar vid förvärvet.

Petersen och Plenborg (2010) kommer fram till att nyttjandevärdemetoden med WACC som diskonteringsränta utgör den mest använda vid värderingen av goodwill, vilket Husmann och Schmidt (2008) samt studiens respondenter också har som ståndpunkt. Enligt regelverket, IAS 36 p. 66 ska företaget beräkna återvinningsvärdet för den kassagenererande enhet vilken goodwillen tillhör, vilket även forskningsstudiens empiri styrker. Wines et al (2007) såväl som respondenterna anser dock att värderingen av goodwill genom fördelningen på kassagenererande enheter är svårt för företag och revisorer att hantera. Svårigheten är främst val av nivå på kassagenererande enheter eftersom goodwill ska prövas mot den enhet som den tillhör. Vidare menar respondenterna att granskningen av goodwillposten är lättare att bedöma när den är uppdelad i separata och mer avgränsade kassagenererande enheter. Wines et al (2007) samt studiens respondenter påpekar att det kan hända att företag väljer att slå ihop kassagenererande enheter för att en nedskrivning av goodwill inte ska behöva göras. Både Carlin och Finch (2008),

Wines et al (2007) och forskningsstudiens respondenter uppger att företag ibland endast visar WACC i ett intervall istället för på varje kassagenererande enhet, trots att regelverket tydligt framför att val av diskonteringsfaktor för varje kassagenererande enhet ska framgå. Vidare menar respondenterna att företags upplysningar delvis inte uppfyller kraven som regelverket IFRS/IAS ställer (IAS 36 p. 134).

Enligt RS 540 p. 9-10 kan revisorn välja att använda olika metoder för att förstå företagsledningens uppskattningar. Respondenterna menar att den metod som främst används i praktiken för granskningen av goodwill är att gå igenom och granska de åtgärder som företagsledningen vidtagit för att utarbeta uppskattningen. Bloom (2009) och Wines et al (2007) finner att det inte går att avgöra om goodwillvärdet är rättvisande då goodwillnedskrivningen baseras på prognoser. Prognoserna är svåra för revisorn att granska då dessa ofta innehåller stora inslag av bedömningar, menar studiens respondenter. Principal- och agentteorin förespråkar precis som regelverket IFRS/IAS att revisorn ska vara en objektiv part men i samband med värderingen av goodwill försvagas denna roll då företagsledningens antaganden och bedömningar starkt påverkar värderingsmodellen. Respondenterna medger att dessa antaganden och bedömningar leder till att goodwillvärderingen blir subjektivt influerad då det är svårt att göra en rättvis och rimlig bedömning av företagsledningens relativt osäkra antaganden, vilket även bekräftas av Marton et al (2010). Respondenterna tydliggör även att det inte går att säga vad som är rätt eller fel, utan det är snarare en bedömning av vad som kan anses rimligt. Revisorn gör inte någon egen beräkning utan utgår ifrån företagsledningens beräkningar, eftersom den innehar ett informations- och kunskapsövertag gentemot revisorn. Detta gör att revisorn får en tillit till företagsledningen, vilket enligt principal- och agentteorin ökar risken för asymmetrisk information och intressekonflikter mellan principal och agent.

Respondenterna menar att det ofta uppstår en diskussion med företagsledningen/styrelsen när en goodwillnedskrivning kan behöva göras. Det är i slutändan företagsledningen/styrelsen som avgör utfallet i de finansiella rapporterna, dvs. om en nedskrivning sker eller ej. I enlighet med nuvarande regelverk och forskningsstudiens respondenter är revisorns roll att kontrollera att de finansiella rapporterna ej är missvisande och/eller innehåller väsentliga felaktigheter, vilket är i linje med det teoretiska begreppet försäkrans och försäkring (Carrington, 2010). Huruvida revisorn agerar för att undvika att betala ersättning (vilket framgår av försäkringsbegreppet) kan denna forskningsstudie dock inte uttala sig om. Revisorn uttrycker sin åsikt i

revisionsberättelsen, vilket gör att även begreppet legitimitet är applicerbart. Revisorns uttalande utgör därmed ett budskap med innebörd att visa om företagets redovisning följer eller skiljer sig från normer och etiska koder och regelverket IFRS/IAS.

Inom teoribegreppet förbättring antar revisorn rollen som informationsmedlare vars uppgift är att förbättra revisionen genom att lyssna till de krav som olika intressenter innehar (Carrington, 2010). Forskningsstudiens respondenter menar att revisorn fokuserar på att förbättra revisionen men denne utgår inte ifrån vad aktieägare- och intressenter anser vara av störst betydelse utan utefter vad regelverket IFRS/IAS kräver, vilket gör att förbättringsbegreppet inte håller fullt ut. Detta styrker även antagandet som Öhman et al (2006) upptäckt, att revisorer till stor del fokuserar på att göra saker rätt istället för att göra rätt saker.

Inom teoribegreppet komfort är revisorns roll att uppnå en komfortabel situation, dvs. att skapa en bekvämlighetskänsla och handlar inte om att kritisera eller lyfta fram problem i redovisningen (Carrington, 2010). Vad som utgör en komfortabel situation ändras ständigt och kan skilja sig mellan revisorer, vilket forskningsstudiens respondenter visar då risk och väsentlighet kan tolkas olika beroende på vem som gör tolkningen. Vidare påpekar Carlin och Finch (2008) och forskningsstudiens respondenter att reglerna kring goodwillvärdering är komplexa, inte tillämpas på rätt sätt, dvs. syftet kommer inte fram och till vissa delar är svåra att tillämpa på ett likartat sätt, vilket också styrker att vad som anses komfortabelt kan variera. Denna forskningsstudie bevisar därmed att det Carlin och Finch (2008) upptäckte fortfarande är ett problem.

5.2 Slutsatser

Syftet med denna forskningsstudie var att undersöka hur revisorer i praktiken genomför granskningen av goodwillposter. Forskningsstudien har baserats på intervjuer med revisorer, värderingsspecialister och experter, samt på en genomgång av tidigare forskning och teori inom området. Utifrån detta har forskarna kunnat finna 6 faser för hur granskningsprocessen av goodwill går till i praktiken.

IAS 36 utgör grunden för goodwillredovisningen och revisorn granskar hur dessa regler efterföljs. Revisorn inleder med att skaffa sig kunskap om företaget och dess verksamhet samt strategier och marknadssituation. Vidare granskar revisorn om goodwillposten har förändrats

under året, exempelvis om något/några förvärv har skett, eller om företaget har sålt viss verksamhet. Revisorn identifierar goodwillpostens väsentlighet, dvs. hur stor den är i förhållande till bolagets resultat och ställning och risk. Revisorn bedömer också huruvida denne har behov av att anlita värderingsspecialister (vilket ofta sker när företaget och dess underlag är komplexa och revisorn är osäker och/eller inte besitter tillräcklig kunskap).

I den tredje fasen inhämtar revisorn företagens antaganden och underlag gällande nedskrivningsprövningen av goodwill och eventuella bedömningar som utförts och försöker bedöma om värdet finns kvar samt vad det aktuella värdet är. Därefter genomför revisorn den huvudsakliga granskningsprocessen av posten genom att testa företagens utvecklade nedskrivningsprövningsmodell. Revisorn testar att modellen hänger ihop rent matematiskt och är teoretisk korrekt. Vidare genomförs känslighetsanalyser genom att olika variabler/parametrar i modellen ändras för att urskilja hur detta påverkar utfallet. Därefter kan revisorn bedöma goodwillpostens rimlighet samt om detta ger en rättvisande bild i de finansiella rapporterna. En diskussion uppstår oftast mellan revisorn och företaget när nedskrivningstestet indikerar ett nedskrivningsbehov. Revisorn håller även diskussion med andra revisionsteam för att kunna skapa sig en åsikt. I den sjätte och avslutande fasen för revisorn en diskussion med företaget och kommer därefter fram till en åsikt gällande goodwillposten, dvs. huruvida denna bör skrivas ner eller inte.

Hur revisorns granskningsprocess går till vid nedskrivningsprövningen av goodwill kan skilja sig åt beroende på företagens storlek och omgivande miljö. Revisionsprocessen i sin helhet ser dock i

Figur 6: Förtydligande av granskningsprocessen av goodwill utifrån empirin

huvudsak likadan ut oberoende på vilket företag det är som granskas, dvs. ungefär samma riktlinjer följs och tillämpas. Revisorerna är inte delaktiga vid själva fastställandet av nedskrivningsbehovet av goodwill, utan det är företaget som genomför goodwillprövningen och som gör samtliga beräkningar. Revisorns roll är främst att granska de uträkningar, antaganden och bedömningar som företaget använt sig av för att därigenom avgöra om denna värdering är korrekt gjord, dvs. huruvida goodwillvärdet är rimligt och ger en rättvisande bild. Revisorn framför sin åsikt, vilket ofta leder till diskussion, men i slutändan är det bolaget som själv bestämmer hur det vill göra. Revisorn uttrycker dock sin egen åsikt i revisionsberättelsen. Upplysningar från våra intervjupersoner indikerar att om revisorn drar en annan slutsats än företaget brukar företaget ändra sig, men detta är ofta en prestigefylld fråga. Ofta handlar det om vem av parterna (företagsledningen/styrelsen eller revisorn) som står på sig mest. I sådana fall är det naturligtvis av stor vikt att revisorn har tillräcklig integritet och självständighet gentemot företaget för att revisionsprocessen skall vara meningsfull. Något som, enligt vad som beskrivits av respondenterna, dock inte alltid verkar vara fallet.

Intervjupersonernas uppfattningar gällande granskningsarbetet av goodwillposten är relativt lika varandra. Revisorerna anser att deras granskning av goodwillposten sker på samma sätt som de granskar resterande tillgångar i balansräkningen. De utgår från väsentlighet och risk samt god revisionssed vid bestämningen av bolagets ekonomiska situation. Revisorerna är överens om att kvaliteten på underlagen som de får är varierande mellan olika bolag och det skulle vara önskvärt att kvaliteten vore bättre. Revisorer och värderingsspecialister menar, precis som experterna, att nyttjandevärdemetoden är den vanligaste vid goodwillberäkningar, med WACC som diskonteringsränta.

Merparten av de intervjuade anser att goodwillposten inte är svårare att granska än andra poster men att företaget har ett stort ansvar när de prövar goodwillposten. Respondenterna menar att det finns en risk med nuvarande regler då de innehåller ett större mått av subjektivitet såväl när företagen gör sina beräkningar som vid granskningen. Gällande goodwillposten går det inte att uttala något rätt eller fel utan det är snarare en fråga om vad som kan anses vara rimligt. Respondenterna är överens om att goodwillposten är lättare att granska om den är uppdelad i separata och mer välavgränsade kassagenererande enheter. De menar dock att detta kan vara svårt för företaget att åstadkomma, då det inte sällan är komplicerat att dela upp goodwill på olika kassagenererande enheter.

Goodwill är och kommer att förbli en viktig post för revisorer att granska noga. Detta eftersom den tenderar att bli en stor post i bolagens balansräkning då nedskrivningarna hittills varit begränsade (Gauffin & Thörnsten, Balans nr 1 /2010). Idag gör företag en bedömning och värdering utifrån prognoser och presenterar dessa för revisorerna. Revisorerna måste till stor del lita på de bedömningar som företagen gör när de gör sin granskning av nedskrivningstestet. För att kunna göra mer kvalificerade test krävs mer kunskap och det kan vara svårt för revisorer att argumentera mot företagsledningar som känner sitt företag väl.

I likhet med Carlin och Finchs (2008) studie som genomfördes vid införandet av IFRS/IAS bekräftar denna forskningsstudie att goodwillvärdering fortfarande är ett problematiskt område. Det bakomliggande syftet med det nuvarande regelverket IFRS/IAS gällande goodwill är bra men det tillämpas inte fullt ut, vilket leder till att granskningsprocessen av goodwill försvåras. IFRS/IAS har tillämpats i Sverige i mer än 6 år och eftersom reglerna till vissa delar fortfarande är svåra att tillämpa, bör IASB, alternativt Rådet för finansiell rapportering, se över reglerna och förtydliga/ändra dessa. Dessutom bör de bättre föra ut syftet med reglerna för att därigenom göra reglerna lättare att förstå och tillämpa. Ett alternativ är att Far eller Revisorsnämnden tydliggör hur reglerna bör tillämpas vid revision av svenska företag. En reflektion utifrån denna forskningsstudie är att om inte syftet med redovisningsregelverket IFRS/IAS kring goodwillvärdering är tydligt kan inte granskningsprocessen av goodwill fungera eftersom detta påverkar revisionen och revisorns roll.

5.3 Vidare forskning

En möjlig forskningsstudie kan vara att undersöka detta forskningsämne utifrån ett företagsperspektiv, dvs. studera hur goodwillvärderingen går till samt vilka svårigheter företagsledningen möter när de utför den årliga nedskrivningsprövningen. Att företagsledningens antaganden bygger på bedömningar är säkerligen en svårighet även för dem, och inte endast för revisorer, därmed vore det även intressant att undersöka själva processen vid fastställandet av företagets antaganden. Ett annat förslag på vidare forskning vore att mer djupgående undersöka vad i nuvarande regelverket, IFRS/IAS gällande goodwillvärdering som skulle behöva förändras för att syftet med reglerna ska kunna uppfyllas för att kunna minska subjektiviteten så att företag och revisorer får tydligare riktlinjer.

6. KÄLLFÖRTECKNING

7.1 Tryckta källor

- Andersson. S, (1979) *Positivism kontra hermeneutik*, Göteborg: Bokförlaget Korpen.
- Alvesson. M & Sköldberg. K, (2008) *Tolkning och Reflektion – Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*, Upplaga 2, Studentlitteratur AB.
- Bloom. M, (2009) “Accounting For Goodwill”, *ABACUS*, 45, s. 379-389.
- Bryman. A, (2002) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber ekonomi.
- Carlin. T. M & Finch. N, (2008) “Goodwill Impairment Testing Under IFRS - A False Impossible Shore?” *Macquarie Graduate School of Management, Macquarie University, Australia*. Working Paper s. 1-33.
- Carrington. T, (2010) *Revision* Malmö: Liber AB.
- Ding. Y, Richard. J & Stolowy. H, (2008) “Towards an understanding of the phases of goodwill accounting in four Western capitalist countries: From stakeholder model to shareholder model” *Accounting, Organizations and Society*, 3(7-8), s. 718-755
- Eilifsen. A, Messier W. F, Glover. S. M & Prawitt. D. F (2010) *Auditing and assurance services*, Upplaga 2, Mc Graw Hill Education.
- FAR SRS, (2010) *IFRS- volymen 2010* Stockholm: FAR SRS Förlag AB.
- FAR SRS, (2010) *Samlingsvolymen Revision*, Stockholm: FAR SRS Förlag AB.
- Gauffin. B & Thörnsten. A, (2010) ”Fördjupning: Goodwillnedskrivningar 2009, en svårbedömd historia” *Balans* nr. 8-9, s. 49-52.
- Gauffin. B & Thörnsten. A, (2010) ”Nedskrivning av goodwill” *Balans* nr. 1, s. 38-42.
- Goodwill, (2011) *Nationalencyklopedin*, <http://www04.sub.su.se:2063/lang/goodwill/184171>, (hämtad 2011-02-10).

Hayn. C & Hughes. P. J, (2006) "Leading Indicators of Goodwill Impairment" *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, Vol. 21 Issue 3, s. 223-265.

Husmann. S, Schmidt. M, (2008) "The Discount Rate: A Note on IAS 36" *Accounting in Europe*, Vol. 5, No. 1, s. 49–62.

Johansson. S. E, Häckner. E, & Wallerstedt. E, (2005) *Uppdrag revision – Revisorsprofessionen i takt med förväntningarna?* SNS Förlag.

Lorentzon. J & Ekberg. M, (2007) "Missbruk av goodwill en fråga för revisorerna" *Aktiespararen*, nr 6-7, s. 52-53.

Malmqvist. P, (2010) "Goodwillvärderingen måste göras begripligare" *Balans*, nr 6-7, s. 25- 26.

Marton. J, Falkman. P, Lumsden. M, Pettersson. A. K & Rimmel. G, (2010) *IFRS – i teori och praktik* Stockholm: Bonniers Utbildning AB.

Marton. J, (2009) "Nedskrivning av goodwill – hur jämförbart är det?" *Balans* nr. 5, s. 38.

Petersen. C & Plenborg. T, (2010) "How Do Firms Implement Tests of Goodwill?" *ABACUS, A journal of Accounting, Finance and Business Studies* Vol.46, No.4 s. 419-446.

Revision, (2011) *Nationalencyklopedin*, <http://www04.sub.su.se:2063/lang/revision/292965>, (hämtad 2011-02-10).

Revisorslag, (2001:883).

Seetharaman. A, Sreenivasan. J, Sudha. R & Yee. T. Y, (2006) "Managing impairment of goodwill" *Journal of Intellectual Capital*, 2006 s. 338-353.

Trost. J, (2010) *Kvalitativa intervjuer*, Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet, (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*: Stockholm.

Wines. G, Dagwell. R & Windsor. C, (2007) "Implications of the IFRS goodwill accounting treatment" *Managerial Auditing Journal*, 2007 Vol. 22, s. 862-880.

Öhman. P, (2007) ”Perspektiv på revision: tankemönster, förväntningsgap och dilemman” Distributor: *Mid Sweden University, Department of Social Sciences*, SE-851 70 Sundsvall, Sweden.

Öhman. P, Häckner. E, Jansson. A. M & Tschudi. F, (2006) “Swedish Auditors View of Auditing: Doing Things Right versus Doing the Right Things” *European Accounting Review* Vol. 15, No. 1, s. 89–114.

7.2 Otryckta källor

Expert 1, Direktör inom företags finansiering, Stockholm (2011). Intervju 2011-03-23.

Expert 2, Universitetslektor, Göteborg (2011). Intervju 2011-04-08.

Respondent A, Auktoriserad revisor, Stockholm (2011). Intervju 2011-04-01.

Respondent B, Auktoriserad revisor, Stockholm (2011). Intervju 2011-04-04.

Respondent C, Auktoriserad revisor, Stockholm (2011). Intervju 2011-04-06.

Respondent D, Godkänd revisor, Stockholm (2011). Intervju 2011-04-07.

Respondent E, Värderingsspecialist, Stockholm (2011). Intervju 2011-04-01.

Respondent F, Värderingsspecialist, Stockholm (2011). Intervju 2011-04-15.

Rämö. H, Universitetslektor vid Företagsekonomiska institutionen, Stockholms universitet (2011). Föreläsning 2011-02-04.

Intervjuguide till experter samt revisorer och värderingsspecialister

(Hur frågorna har ställts har varierat beroende på om det är en expert, värderingsspecialist eller revisor som fått frågan, denna intervjuguide, innehåller dock alla ställda frågor)

Bakgrundsfrågor

Namn:

Yrkesposition:

Hur länge har du arbetat i denna position (på denna revisionsbyrå/institution):

Revisionsbyrå/Institution:

Utbildning:

Granskningsprocessen av goodwill

1. Hur går du som revisor/värderingsspecialist, tillväga vid granskningen av goodwillposten?
2. Hur går du som revisor tillväga vid granskning av nedskrivningsprövning? Vad är viktigt att tänka på? Utgår du från en egen beräkning eller utgår de från företagets beräkning?
3. Upplever ni att företagens antaganden vid nedskrivningsprövning är ett problematiskt område? På vilket sätt, i så fall?
4. Hur mycket underlag brukar företag ha när de motiverar huruvida ett nedskrivningsbehov föreligger eller inte?
5. Hur ser dessa underlag ut? Eller vad består dessa underlag av?

6. Vilken av de två värderingsmetoderna (nyttjandevärde respektive verkligt värde minus försäljningskostnader) är vanligast att företag använder sig av? (Om ingen nedskrivning har skett)
7. Är det möjligt för företag att ändra värderingsmetod från år till år? Är det vanligt, har du märkt av detta? Bör företag motivera denna typ av ändring?
8. Upplever du att företagens upplysningar kring nedskrivningsprövningar av goodwill uppfyller kraven i IAS 36 p. 134? Om nej, på vilka punkter anser du att många företag anger bristfällig information?
9. Hur förhåller ni er till företagets antaganden och bedömningar och hur kontrolleras dessa? Såväl gällande värderingsmetod, som modell och resultat?
10. Hur bör man beräkna diskonteringsräntan anser ni? Är detta även det vanligaste sättet? Enligt IFRS/IAS kan företag välja mellan att använda WACC, Marginella upplåningsräntan och andra Upplåningsräntor? Vilken är mest lämplig att använda? Beror det på antagandena? Vad menas med andra Upplåningsräntor?
11. Skiljer sig val av diskonteringsränta mellan olika företag? Inom olika branscher? Vilken är det vanligaste som används?
12. Tar du som revisor hjälp av någon vid granskningen av goodwill? Till exempel någon värderingsspecialist från företaget eller utomstående, anställd av företag, eller som har branscherfarenhet? Vid komplicerade uppskattningar, utgå ni från specialkunskaper från företagets värderingsspecialister?
13. Är det lättare/svårare att granska goodwillposten beroende på hur företaget definierar en kassagenererande enhet? Är det lättare att granska ju lägre nivå på den kassagenererande enheten det är? Eller är det något annat som väger tyngre?
14. Hur delaktig är du som revisor vid fastställandet av nedskrivningsbehovet? (Samarbete med företaget? Kommer ni överens? Diskussion?)
15. Anser du att granskningen sker på olika sätt beroende på bransch (om det är en bransch som inte går så bra vs går bättre?)

16. Finns det några indikatorer som gör att ni granskar goodwillposten hos ett företag extra noga/mer i förhållande till andra?
17. Vilka är de vanligaste orsakerna/faktorerna till att en nedskrivning av goodwill görs?
18. Finns det några mönster när företag gör/väljer att redovisa nedskrivningar av goodwill? Speciella händelser hos företaget eller samhället? Speciell tidpunkt?
19. Upplever du att företag använder goodwillnedskrivningar för att påverka resultatet i önskad riktning?
20. Upplever du att företag i allmänhet är försiktiga att skriva ner goodwill? Om ja/nej, Varför? Vad kan detta bero på?
21. Hur upplever du granskningsarbetet av goodwillposten? Är det en svår/lätt post att granska? Vad beror det på?
22. Vad anser du allmänt om nedskrivningsprövningar av goodwill enligt IFRS/IAS? (Vilka för- och nackdelar finns med reglerna?)
23. Finns det något i regelverket som du skulle vilja förändra? Finns det något du skulle vilja förändra för att underlätta granskningsarbetet av goodwillposten?
24. Upplever ni att de reglerna ger en mer/mindre rättvisande bild av värdet av goodwillposten?

Avslutning

25. Har du något mer att tillägga eller något du vill förtydliga ytterligare? Är det något vi inte har tagit upp eller som du upplever att vi har glömt att fråga?
26. Skulle vi kunna kontakta dig om vi har ytterligare frågor? Eller om det uppstår oklarheter?
27. Är det något som vi tagit upp idag som du inte vill att vi tar med i vårt arbete?

Stockholm University School of Business
106 91 Stockholm
Telephone: +46 (0)8 16 20 00
www.fek.su.se

Företagsekonomiska institutionen

**Stockholms
universitet**